

ЕНЕРГЕТИЧНІ РЕФОРМИ:

МОНІТОРИНГОВИЙ ЗВІТ ПРО ПРОСУВАННЯ УКРАЇНИ
У ВИКОНАННІ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄС
У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ ТА ДОВКІЛЛЯ

БЕРЕЗЕНЬ 2018

Ця публікація була розроблена за сприяння Європейського Союзу в рамках Ініціативи EU4Energy та за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» у рамках Проекту "Збільшення впливу громадянського суспільства у моніторингу та політичному діалозі щодо реформ в енергетиці та суміжних секторах відповідно до імплементації Угоди про Асоціацію". За зміст цієї публікації несуть відповідальність Громадська організація «ДІКСІ ГРУП», а також Громадянська мережа «ОПОРА», Всеукраїнська громадська організація «Енергетична Асоціація України», Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля», Асоціація «Європейсько-Українське енергетичне агентство». Зміст цієї публікації не жодним чином не відображає точку зору Європейського Союзу та/або Міжнародного фонду «Відродження».

До ініціативи EU4Energy належить вся підтримка ЄС, націлена на покращення енергозабезпечення, енергетичної безпеки та взаємозв'язків, а також на просування енергоефективності та використання відновлюваних джерел енергії у країнах Східного партнерства – Азербайджані, Білорусі, Вірменії, Грузії, Республіці Молдова та Україні. ЄС надає цю підтримку шляхом фінансування проектів та програм, що сприяють реформуванню енергетичних ринків та скороченню національної енергетичної залежності та споживання. В більш довгостроковій перспективі, енергозабезпечення стане більш надійним, прозорим та фінансово доступним, скорочуючи таким чином енергетичний дефіцит та зменшуючи вартість рахунків за електроенергію як для громадян, так і для приватного сектору. Додаткова інформація на веб-сторінці: www.EU4Energy.eu

Проект "Збільшення впливу громадянського суспільства у моніторингу та політичному діалозі щодо реформ в енергетиці та суміжних секторах відповідно до імплементації Угоди про Асоціацію" ставить за мету посилення ролі громадянського суспільства в адвокації реформ в енергетиці та пов'язаних секторах.

Ключовими цілями проекту є:

- моніторинг втілення Угоди про Асоціацію в частині енергетики, включаючи відповідні зобов'язання щодо довкілля та питань, пов'язаних з торгівлею;
- посилення спроможності громадських експертів та місцевих діячів відслідковувати фактичну реалізацію реформ;
- сприяння громадському діалогу для належної імплементації Європейських реформ енергетики та довкілля;
- інформування заінтересованих сторін та українського суспільства про значення та потенційні вигоди Європейських реформ в енергетиці та довкіллі для того, щоб дати їм можливість тримати уряд підзвітним за проведення реформ.

Проект фінансується Європейським Союзом в рамках ініціативи EU4Energy та співфінансується Міжнародним фондом «Відродження»

www.enref.org

Короткі висновки

Експерти **газового** сектора звертають увагу на законодавче спрощення дозвільних процедур для видобутку газу, проте вказують на брак уваги законодавців до зареєстрованих проєктів щодо реформування діяльності в секторі. Експерти також розглянули врегулювання кризової ситуації, спричиненої небажанням російської компанії виконувати рішення Стокгольмського арбітражу та її подальші дії, включаючи заяви щодо бажання розірвати контракти. Крім того, уряд все ще наполягає на формуванні постачальниками газу страхового запасу палива цього року, а також залишив незмінною ціну газу для населення та підприємств ТКЕ до 1 червня, продовживши переговори з МВФ.

Цільова група **“Електроенергетика та Ядерна Безпека”** відзначила прийняття основних нормативно-правових актів щодо регулювання нового ринку електроенергії. Експерти звернули також увагу на інформацію про збитки “Енергоатому” за 2017 рік в порівнянні з прибутками 2016 року. Крім того, директор компанії заявив про нестачу коштів в тарифі для покриття основних потреб компанії. Тим часом, Міністерство енергетики та вугільної промисловості розробило законодавчу ініціативу щодо заборгованостей за електроенергію на тимчасово окупованих територіях.

Експерти Цільової групи **“Енергоефективність та соціальні питання”** вказують на суттєві розриви у використанні теми енергоефективності в риториці та її практичній імплементації. Зокрема, в центрі уваги в цьому секторі невдале відновлення програми «теплих» кредитів, а також надто повільне просування процесу створення Фонду енергоефективності, що, за прогнозами експертів, можна очікувати восени.

У Цільовій групі **“Довкілля та відновлювані джерела енергії”** експерти відзначають прийняття закону «Про стратегічну екологічну оцінку», хоча і вказують на певні обмеження щодо сфери його застосування. В секторі відновлюваних джерел енергії на фоні похвалювання інтересу інвесторів розгортається дискусія про можливі зміни в механізмах підтримки, зокрема, щодо потенційного запровадження інструменту аукціонів та їх особливостей.

Експерти сектора **нафти та нафтопродуктів** звертають увагу на коригування низки деталей, передбачених в оновленому Плані заходів з виконання Угоди про асоціацію. Разом з цим, в групі привітали прийняття давно очікуваного законодавства щодо виконання робіт з освоєння та експлуатації нафтогазових родовищ. Крім цього, активізовано роботу з виконання вимог Директиви 2009/119/ЄС у частині створення мінімальних запасів нафти й нафтопродуктів.

В сфері **бізнес-клімату** експерти відзначили повторну відсутність кворуму в НКРЕКП, адже попри визначення Конкурсної комісії з добору кандидатів на посади членів НКРЕКП потенційних кандидатів в члени регулятора, протягом березня не відбулася обов’язкова спеціальна перевірка. Тим часом, тимчасові комісіонери були звільнені.

Найбільш вживані скорочення:

ВАО АЕС - Всесвітня асоціація операторів атомних електростанцій

ГТС – Газотранспортна система

ДАЗВ - Державне агентство України з управління зоною відчуження

ДНТЦ ЯРБ - Державний науково-технічний центр з ядерної та радіаційної безпеки

ДСНС України – Державна служба надзвичайних ситуацій України

ДСП «ЦППРВ» - Державне спеціалізоване підприємство "Центральне підприємство з поводження з радіоактивними відходами"

ДІЯР - Державна інспекція ядерного регулювання України

КзПБ – Комплексна (зведена) програма підвищення рівня безпеки енергоблоків атомних електростанцій

КМУ – Кабінет Міністрів України

Комітет ПЕК - Комітет з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки

ЛЕП - повітряна лінія електропередачі

КСД РУ - комплексна система діагностики реакторної установки

КЯР – Комісія з ядерного регулювання

НПА – Нормативно-правові акти

НБК - новий безпечний конфайнмент

МАГАТЕ - Міжнародне агентство з атомної енергії

МЕВП – Міністерство енергетики та вугільної промисловості

НАК – Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України»

НКРЕКП – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг

ОВД – Оцінка впливу на довкілля

ТЕС – теплова електростанція

ТКЕ – теплокомуненерго

Підписання Президентом України наприкінці березня закону про суттєве спрощення дозвільних процедур для здійснення робіт з видобутку газу (закон №2314-VIII) стало важливим кроком у реформі дерегуляції цієї галузі. Водночас, протягом березня ВРУ не було розглянуто жодного іншого законопроекту, пов'язаного з подальшим реформуванням діяльності у газовій царині, хоча депутати й зареєстрували низку нових законодавчих ініціатив.

Менш ніж за тиждень було подолано кризову ситуацію з постачанням газу, що виникла на початку місяця, у зв'язку з похолоданням та відмовою "Газпрому" відновити з 1 березня поставки газу, згідно з рішенням Стокгольмського арбітражу. Із 7 березня енергосистема України вже працювала у звичайному режимі. Крім того, уряд фактично пролонгував на 2018 рік вимоги 2016-2017 рр. щодо формування постачальниками природного газу страхового запасу.

Уряд подовжив до 1 червня дію чинного Положення про покладення спеціальних обов'язків (ПСО) для забезпечення загальносуспільних інтересів на ринку природного газу, тим самим залишивши незмінною на цей період ціну газу для населення та підприємств ТКЕ, втім, перемовини щодо ціни з представниками МВФ тривають . Урядова робоча група продовжила пошуки надійного іноземного партнера для спільного управління українською ГТС: 14 березня відбувся третій раунд інтерв'ю з потенційними європейськими партнерами .

Протягом березня "Газпром" оскаржив обидва рішення Стокгольмського арбітражу: і за контрактом на постачання газу, і за контрактом на його транзит. Разом з тим, скасувавши березневі поставки Україні та відмовляючись виконувати фінансові зобов'язання за рішеннями арбітражу, російський монополіст взагалі наполягає на достроковому розірванні обох контрактів, з приводу чого в березні мали місце перші, наразі безрезультатні, перемовини між "Нафтогазом" і "Газпромом".

Директива 2009/73/ЄС про спільні правила внутрішнього ринку природного газу, на заміну Директиви 2003/55/ЄС (ст. 338, 341, Додаток XXVII УА) згідно зі ст. 278 УА

1 березня парламентом було прийнято у другому читанні та в цілому законопроект №3096-д, призначений врегулювати низку питань землевідведення на початкових стадіях розвідки та розробки нафтогазоносних родовищ¹. Документ було підписано Президентом 29 березня, і він набув чинності вже з 1 квітня.

ВРУ також прийнято у першому читанні законопроект № 6229 про забезпечення прозорості у видобувних галузях. Крім того, ВРУ прийняла зміни до законодавства з метою стабілізації діяльності ДАТ "Чорноморнафтогаз" у зв'язку з тимчасовою окупацією частини території України². Зокрема, для держкомпанії продовжено дію спецдозволів на користування надрами та заборонено порушувати справи про банкрутство.

У березні ВРУ було зареєстровано 3 законопроекти (№8092³, №8096⁴, №8096-1⁵), спрямовані на врегулювання проблеми відмови (демонтажу) від уже встановлених без згоди співвласників багатоквартирних будинків загальнобудинкових лічильників природного газу, яка так і залишилася невирішеною в законі про комерційний облік природного газу, після уточнення у грудні 2017 року порядку встановлення індивідуальних лічильників газу споживачам цих будинків (Закон №2260-VIII⁶). Цими проектами запропоновано, у разі відмови (тобто, за фактичного ненадання зазначеної вище згоди), узаконити такі зміни: здійснювати облік та оплату природного газу, використаного споживачами

¹ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61900

² <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2320-19>

³ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=63571

⁴ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=63582

⁵ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=63629

⁶ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2260-19>

таких будинків до моменту встановлення їм індивідуальних лічильників – за нормами, визначеними КМУ, та заборонити для них припинення розподілу газу.

Водночас, законопроектами №8092 та №8096-1 регламентовано, що власне відмова має здійснюватися в порядку, передбаченому законом про особливості реалізації права власності у багатоквартирному будинку (закон №417-VIII⁷), тоді як за №8096 регламентація такого порядку відсутня. На відміну від №8092, за проектами №8096 і №8096-1, відмова має зумовлювати демонтаж встановленого без згоди співвласників загальнобудинкового лічильника, причому коштом газорозподільного підприємства, хоча й у різні терміни: упродовж 90 днів з моменту набуття чинності пропонуваними змінами (№8096) або упродовж 30 днів з моменту відмови (№8096-1). Обидва законопроекти передбачають штраф (до 25 тис. неоподатковуваних мінімумів) для газорозподільної компанії, у разі порушення нею терміну демонтажу. Як можна заключити з викладеного, загалом розглянуті законопроекти мають на меті захист прав споживачів щодо встановлення для них справедливої плати за спожитий газ.

ВРУ було також зареєстровано та включено до порядку денного поточної сесії законопроект №8107⁸ "щодо захисту національних інтересів в управлінні та власності Єдиної газотранспортної системи України", який суперечить принципам організації функціонування вільного ринку газу. Законопроектом передбачено внести зміни до низки чинних законів, у тому числі Закону "Про ринок природного газу", з метою унеможливити передачу в оренду або управління будь-яких об'єктів ГТС України, що перебуває в державній власності, для здійснення будь-яких функцій, включаючи функції оператора ГТС.

З ініціативи одного з народних депутатів було зареєстровано проект постанови ВРУ (№8108⁹), якою запропоновано встановити тимчасовий мораторій на відключення населенню України послуг з постачання газу під час опалювального періоду.

Уряд прийняв рішення поки що не змінювати методику визначення ціни газу для підприємств ТКЕ і населення, продовживши ще на 2 місяці термін дії постанови №187¹⁰, що у межах ПСО для "Нафтогазу" регламентує застосування чинної методики та ціни газу як товару для цих категорій у 4942 грн за тис. кубометрів, без ПДВ (постанова №228¹¹). За даними ЗМІ¹², Кабмін може погодитися на щоквартальне підвищення ціни газу на 3%, якщо це вдасться погодити з МВФ. Наразі перемовини про "справедливу" формулу визначення ціни газу для населення з представниками МВФ ще не завершено¹³.

Паралельно Кабмін затвердив новий порядок виведення з експлуатації магістральних трубопроводів (постанова №209¹⁴) і порядок державної експертизи та оцінки запасів¹⁵. Стосовно першого, йдеться про об'єкти, які належать державі, непридатні для подальшої експлуатації та використання. Стосовно другого – здійснено черговий крок, спрямований на дерегуляцію добувної сфери, а саме: скасовано вимоги про проведення надрокористувачами обов'язкової повторної державної експертизи та оцінки через кожні 5 років експлуатації родовищ.

Звіт про результати діяльності НКРЕКП у 2017 році¹⁶ (затверджений у березні постановою №360¹⁷) містить

⁷ <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/417-19>

⁸ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=63602

⁹ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=63603

¹⁰ Який завершився 31 березня 2018 року.

¹¹ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid-22-bereznia-2017-r-187>

¹² <https://www.ukranews.com/publication/2401-pravytelstvo-opredelylos-s-cenoy-gaza-dlya-naseleniya>

¹³ <https://economics.unian.ua/energetics/10065788-skilki-koshuvatime-gaz-dlya-naseleniya-uryad-prodovzhuye-peregovori-z-mvf.html>

¹⁴ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhie>

¹⁵ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vnesennya-zmini-do-punktu-25-polozhennya-pro-poryadok-provedennya-derzhavnoi-ekspertizi-ta-ocinki-zapasiv-korishnih-kopalin>

¹⁶ http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/Catalog3/Richnyi_zvit_2017.pdf

¹⁷ <http://www.nerc.gov.ua/?id=31976>

річний огляд функціонування ринку природного газу, а також заходів з його реформування та вдосконалення нормативно-правових актів, що регулюють відносини між суб'єктами ринку. У документі зазначено, що на кінець 2017 року регулятором було ухвалено повний пакет документів для впровадження стимулюючого регулювання для суб'єктів природних монополій у газовому секторі. Крім того, окремим розділом у звіті відображено річні результати діяльності НКРЕКП у галузі ліцензування (розділ 8).

Крім прийнятих у березні постанов у сфері ліцензування¹⁸, регулятор оприлюднив для обговорення проект постанови про встановлення нових тарифів на послуги із зберігання природного газу в ПСГ ПАТ "Укртрансгаз"¹⁹, а також провів круглий стіл "Стан впровадження нової тарифної методології з розподілу природного газу"²⁰.

Предметом обговорення під час круглого столу стала пропозиція НКРЕКП протягом року доопрацювати методика визначення плати за розподіл газу на основі потужності, зумовлена тим, що спроби ввести абонплату на основі цієї методики минулого року зустріли різку критику як з боку споживачів, так і з боку уряду. Натомість регулятором запропоновано на цей період повернутися до попередньої системи розрахунку тарифу на розподіл на базі фактично спожитих обсягів газу, з певними модифікаціями за регіонами. Для споживача в такому разі концепція тарифоутворення залишиться незмінною, тому й не вплине на розмір платежів найбільш вразливої категорії – населення.

У "Нафтогазі" оприлюднили цінові пропозиції на квітень 2018 року²¹. У порівнянні з цінами на березень 2018 року, ціни на газ для промислових та інших споживачів, що не підпадають під дію Положення про покладення спеціальних обов'язків, підвищено на 7,4-9,8%. За новим прейскурантом²², ціну газу як товару (з ПДВ) встановлено з 1 квітня 2018 року на таких рівнях: для місячних потреб у газі обсягом до 50 тис. кубометрів включно, не регульованих місячних потреб та місячних потреб від 50 тис. кубометрів без попередньої оплати – 9543,6 грн за тис. кубометрів; для місячних потреб від 50 тис. кубометрів, за умови попередньої оплати²³ – 8670,0 грн за тис. кубометрів (такий само рівень ціни – 8670,0 грн за тис. кубометрів – встановлено для дочірніх підприємств, заснованих "Нафтогазом", 100% статутного капіталу яких належить компанії).

Регламент (ЄС) № 715/2009 про умови доступу до мереж транспортування природного газу, на заміну Регламенту (ЄС) № 1775/2005 (ст. 338, 341, Додаток XXVII УА) згідно зі ст. 278 УА, питання торгівлі (ст. 269-274 УА)

14 березня відбувся вже другий тур попередніх консультацій членів урядової робочої групи щодо співучасті в управлінні українською ГТС з представниками німецького (Verbundnetz Gas AG) та бельгійського (Fluxys) операторів. Основними вимогами до потенційного партнера, в першу чергу, є забезпечення завантаженості ГТС та ПСГ України та перенесення точок обліку транзитних обсягів на східний кордон²⁴. Уряд націлений по закінченні березня сформулювати пропозиції до проведення конкурсу на вибір іноземного партнера ГТС, результати якого буде затверджувати ВРУ.

ПАТ "Укртрансгаз" розпочав оцінку ринкового попиту на потужності у точці входу Ісакча-1-Орловка (газопровід "Транзит-1") на напрямку транспортування Румунія-Україна²⁵. "Транзит-1" являє собою один із 3-х газопроводів на Трансбалканському маршруті, яким нині транспортується газ до Болгарії.

¹⁸ У межах ліцензійної кампанії НКРЕКП протягом місяця наділила правом постачати природний газ іще 7 компаній (<http://www.nerc.gov.ua/?id=16111>).

¹⁹ <http://www.nerc.gov.ua/?id=31478>

²⁰ <http://www.nerc.gov.ua/?news=7508>

²¹ <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/426813CC325E45F3C2258257005272A2?OpenDocument&year=2018&month=03&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

²² <http://www.naftogaz.com/files/Information/Naftogaz-gas-prices-ne-PSO-April-2018.pdf>

²³ Оплати протягом календарного місяця, що передує місяцю поставки газу

²⁴ <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/volodimir-kistion-uryad-shukaye-takogo-partnera-dlya-pat-mgu-yakij-zmozhe-maksimalno-zavantazhiti-nacionalnu-gts-pislya-2019-roku>

²⁵ <http://utg.ua/utg/media/news/2018/03/ukrtransgaz-launches-the-market-demand-assessment-for-entry-capacities-to-ukraine-from-romania.html>

Контракт на бронювання його потужностей завершився 2016 року, а після того, як спливе термін дії транзитного контракту між НАКом і "Газпромом" (після 2019 р.) стане можливо задіяти цей газопровід на умовах європейського законодавства. Компанія має наміри завершити оцінку одержаних форм запиту до 31-го травня та оголосити її результати не пізніше 1 червня 2018 року.

Оперативні дані ПАТ "Укртрансгаз" свідчать, що за результатами I кварталу 2018 року, в порівнянні з відповідним періодом 2017 року, транзит українською ГТС російського газу до Європи скоротився на 13,3%, імпорт газу з ЄС також скоротився – на 56,9%, завдяки значному обсягу запасів газу в ПСГ, які після відбору 7 млрд. кубометрів протягом опалювального сезону, на початок II кварталу склали 7,5 млрд. кубометрів²⁶.

Тим часом Міненерговугілля оприлюднило проект змін до Правил обліку природного газу під час його транспортування газорозподільними мережами, постачання та споживання²⁷. Документ розроблено на виконання вимог Закону "Про ринок природного газу" та Регламенту (ЄС) №715/2009. Нова редакція правил обліку встановлює вимоги до складових частин вузлів обліку газу, зокрема їх метрологічних характеристик, правил експлуатації для визначення фізико-хімічних показників газу та вимірювання його обсягів в одиницях об'єму, зведеного до стандартних умов, або в одиницях енергії. Таким чином, прийняття цього документу наблизить газовий ринок України до європейських практик обліку газу в енергетичних одиницях.

Директива 2004/67/ЄС про заходи захисту безпеки постачання природного газу (ст. 338, 341, Додаток XXVII УА), дія "Механізму раннього попередження" (Додаток XXVI УА), дії у надзвичайних обставинах (ст. 275-276, 309, 314 УА)

Ще 1 березня, одразу після повернення "Нафтогазу" "Газпромом" авансового платежу за газ (у зв'язку з відмовою його постачати), Міненерговугілля провело засідання Кризового комітету, який – керуючись законодавством про безпеку постачання газу, прийнятим 2015 року, відповідно до правил ЄС – зафіксував настання кризової ситуації рівня надзвичайної ситуації на період 2-6 березня²⁸.

Відповідно до Національного плану дій, на цей період було вирішено застосувати антикризові заходи, у т.ч. неринкового характеру, зокрема: перевести об'єкти електрогенерації (теплової генерації) на використання резервного палива (мазуту), зупинити роботу дошкільних закладів, шкіл та вищих навчальних закладів, на 10% обмежити споживання газу великим та середнім промспоживачами, які використовують газ як сировину. Про ситуацію та заходи в рамках Механізму раннього попередження було поінформовано Секретаріат Енергетичного Співтовариства та голову Координаційної Групи Енергетичного Співтовариства з питань безпеки постачання. Вже 3 березня Кризовий комітет прийняв рішення про відновлення роботи навчальних закладів з 5 березня 2018 року²⁹, а 6 березня – про завершення кризової ситуації³⁰.

Цього ж тижня, взявши курс на невиконання приписаних йому трибуналом Арбітражного інституту Торгової палати Стокгольма рішень, "Газпром" подав апеляцію у справі за контрактом на постачання газу³¹. Початок у березні офіційних переговорів "Нафтогазу" та "Газпрому" про розірвання контрактів між ними на постачання та транзит природного газу також зумовлений відмовою останнього виконувати винесені арбітражем рішення у спорах між цими компаніями³². За даними прес-служби

²⁶ <http://utg.ua/utg/media/news/2018/04/ua-gts-results-for-3m-2018.html>

²⁷ <http://www.mev.gov.ua/page/1032018-proekt-nakazu-ministerstva-energetyky-ta-vugilnoyi-promyslovosti-ukrayiny-pro-vnesennya>

²⁸ http://www.mev.gov.ua/sites/default/files/imce/protokol_zasidannya_kryzovogo_komitetu.pdf

²⁹ http://www.mev.gov.ua/sites/default/files/imce/protokol_2.pdf

³⁰ http://www.mev.gov.ua/sites/default/files/imce/protokol_3_0.pdf

³¹ <https://www.epravda.com.ua/news/2018/03/6/634752/>

³² <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/ODDED241F345DF63C225825D004D4066?OpenDocument&year=2018&month=03&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

"Нафтогазу", російська сторона запропонувала внести зміни до контрактів або розірвати їх і таким чином скасувати рішення трибуналу. "Нафтогаз" не погодився. Є домовленість про наступний раунд переговорів у квітні.

Разом з тим, 29 березня 2018 року "Газпром" подав іще одне клопотання, до апеляційного суду округу Свеа (Швеція) – про оскарження та часткове скасування остаточного рішення арбітражного розгляду з "Нафтогазом" у справі про транзит³³.

На цьому фоні, 21 березня Кабмін затвердив зобов'язання постачальників формувати в 2018 році страховий запас природного газу в розмірі 10% від планованого на наступний місяць обсягу поставки, на випадок настання кризової ситуації³⁴.

У березні було зареєстровано проект звернення Верховної Ради України (№8111³⁵) до міжнародного співтовариства щодо неприпустимості будівництва газопроводу "Північний потік-2". Його було прийнято на початку квітня, вже після того, як стало відомо, що компанія Nord Stream-2 AG отримала останній необхідний документ для будівництва та експлуатації зазначеного газопроводу в Німеччині – дозвіл на спорудження ділянки довжиною 30 км у німецькій виключній економічній зоні, виданий Федеральним відомством із судноплавства та гідрографії, відповідно до Гірничого закону ФРН³⁶. Звернення із закликом не допустити утвердження через це будівництво "абсолютної монополії Російської Федерації на газовому ринку Європи", що, на думку депутатів ВРУ, може призвести до контролю "Газпрому" над обсягом і ціною всього газового ринку континентальної Європи, а також можливості відмовляти у постачанні газу країнам Центральної Європи, буде направлено до Єврокомісії. Українські парламентарі також доручили Кабміну, "на виконання ст. 274 УА та ст. 6 Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, невідкладно провести консультації між Урядом України та Європейською Комісією" з цього приводу.

Американські сенатори також опікуються недопущенням посилення монополізму "Газпрому" в Європі із завершенням будівництва газопроводу "Північний потік-2". З листом 39-и сенаторів США до Мінфіну та Державному департаменту США з цього приводу надала можливість ознайомитися прес-служба "Нафтогазу"³⁷. Турбуючись про зростання загроз енергетичній безпеці союзників США в Європі, у разі введення в дію цього газопроводу, автори листа закликають уряд США ширше використовувати санкції, передбачені на сьогодні американським законодавством, щоб протидіяти цьому.

Тим часом, європейці остаточно не визначилися й не можуть дійти згоди щодо статусу та умов функціонування "Північного потоку-2", у разі його реалізації. 21 березня депутати комітету Європарламенту з питань промисловості та енергетики підтримали (41 голос проти 13-и) законодавчу ініціативу Єврокомісії, яка поширює правила внутрішнього газового ринку ЄС на газопроводи, що знаходяться не на континенті, у тому числі – на російський проект другої нитки "Північного потоку"³⁸. Як нагадує Reuters³⁹, "Північний потік-2" не відповідає вимогам Третього енергопакета ЄС. Зазначений законопроект посилює тиск на уряди країн ЄС, які не можуть визначитися в питанні цього газопроводу, та примушує їх прийняти рішення.

³³ <http://biz.liga.net/all/tek/novosti/gazprom-podal-apellyatsiyu-na-reshenie-suda-stokgolma-po-tranzitu>

³⁴ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/255-2018-%D0%BF>, <https://www.rbc.ua/ukr/news/kabmin-opredelil-obem-strahovogo-zapasa-prirodnogo-1521638996.html>

³⁵ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=63606

³⁶ <http://biz.liga.net/all/tek/novosti/gazprom-germaniya-razreshila-stroit-severnnyy-potok-2>

³⁷ <https://www.barrasso.senate.gov/public/cache/files/6497222b-604f-49e1-9bec-967f8660371f/3-15-18-senate-nordstream-ltr.pdf>

³⁸ <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180320IPR00143/gas-meps-strengthen-eu-rules-on-pipelines-to-and-from-third-countries>

³⁹ <https://www.reuters.com/article/us-eu-gazprom-nordstream-parliament/eu-lawmakers-back-draft-rules-to-regulate-russias-nord-stream-2-pipeline-idUSKBN1GX1LE>

Електроенергетика та ядерна безпека

Перед тим, як залишитися знову без кворуму, НКРЕКП встигла прийняти основні НПА стосовно роботи нового ринку електроенергії - Кодекс системи передачі; Кодекс систем розподілу; Кодекс комерційного обліку електричної енергії; Правила ринку; Правила ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку; Правила роздрібного ринку електричної енергії. Прес-служба ДП НАЕК «Енергоатом» повідомила, що в 2017 році підприємство отримало 1,3 мільярда гривень збитку, тоді як 2016 рік підприємство завершило з чистим прибутком 232,8 мільйонів гривень. Крім того, голова НАЕК "Енергоатом" Юрій Недашковський заявив, що поточний тариф компанії на відпуск електроенергії, встановлений НКРЕКП на 2018 рік, не покриває її мінімальні потреби, зокрема, на закупівлю ядерного палива в поточному році не вистачає 1,436 мільярда гривень.

Директива 2009/72/ЄС від 13 липня 2009 року щодо загальних правил для внутрішнього ринку електроенергії та така, що скасовує Директиву 2003/54/ЄС (Ст.269, Глава 11, Розділ IV Угоди про Асоціацію Україна-ЄС)

Стимулююче тарифоутворення

2 березня Комітет ПЕК ВРУ провів круглий стіл на тему «Запровадження RAB-тарифів в електроенергетиці: реформа чи перешкода». Основним питанням було обговорення впровадження системи RAB-регулювання (стимулюючого тарифоутворення) в енергетичному секторі України. Також обговорювалося як ця система може вплинути на процес приватизації в енергетиці.⁴⁰ Під час дискусії учасники, в основному, погодились, що існуюча модель тарифоутворення «cost-plus» лише стимулює природні монополії – мережеві компанії до збільшення або завищення витрат і не створює стимулів для залучення інвестицій та підвищення якості послуг. У той же час існує нагальна потреба у пошуках джерел інвестування у розвиток мереж, оскільки їх технічний стан швидко погіршується, а введення виваженого стимулюючого тарифоутворення може позитивно вплинути саме на їх відновлення та модернізацію, що призведе до підвищення надійності, якості та безпеки постачання електроенергії споживачам. При введенні стимулюючого тарифоутворення Регулятор повинен враховувати не тільки інтереси енергокомпаній, але і усіх категорій споживачів, не дозволяючи різкого підвищення цін.

Моніторинг реформування та погашення заборгованості в ринку електроенергії

МЕВП розробило та подало на розгляд Урядового комітету, засідання якого відбулося 15 березня, проект закону «Про особливості погашення заборгованості, що утворилася на оптовому ринку електроенергії».⁴¹ В проекті закону йдеться про порядок погашення заборгованості споживачів за електроенергію перед підприємствами, що здійснюють постачання на території ОРДЛО, заборгованості ДП «Енергоринок» перед постачальниками електроенергії в ОРДЛО, заборгованості вугледобувних підприємств. Заборгованість списується або погашується за рахунок коштів державного бюджету.

За даними МЕВП, борги вугледобувних підприємств на початок 2018 року склали 11,34 млрд грн. Підтвердження заборгованості кожного з учасників буде здійснювати міжвідомча комісія, яку створить КМУ.

20 березня відбулося чергове засідання Координаційного центру із забезпечення запровадження нового ринку електричної енергії України, на якому були розглянуті питання доопрацювання низки

⁴⁰ http://kompek.rada.gov.ua/news/main_news/73490.html

⁴¹ <http://nashigroshi.org/2018/03/16/u-nasalyka-hochut-zaplatyty-hroshyma-derzhbyudzhetu-za-postavky-elektroenerhiji-bojovkam-ordlo/>

Електроенергетика та ядерна безпека

НПА, що були прийняті НКРЕКП для запровадження нового ринку, та затверджено анкету готовності учасників цього ринку.⁴²

14 березня НКРЕКП прийняла низку найважливіших НПА для роботи нового ринку електричної енергії - Кодекс системи передачі⁴³; Кодекс систем розподілу⁴⁴; Кодекс комерційного обліку електричної енергії⁴⁵; Правила ринку⁴⁶; Правила ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку⁴⁷; Правила роздрібного ринку електричної енергії⁴⁸. Усі НПА пройшли попереднє обговорення з учасниками ринку та погоджені з АМК України.⁴⁹

Регламент 714/2009/ЕС від 13 липня 2009 про умови доступу до мережі транскордонного обміну електричною енергією та скасовує Регламент 1228/2003 (Ст.270, Глава 11, Розділ IV Угоди про Асоціацію Україна ЄС)

НКРЕКП оприлюднено протокол від 19 лютого 2018р. публічного обговорення проекту постанови НКРЕКП «Про затвердження Правил управління обмеженнями та порядку розподілу пропускної спроможності міждержавних перетинів». ⁵⁰ Протоколом дано доручення ДП НЕК «Укренерго» та НКРЕКП доопрацювати проект Правил у частині врахування «положень щодо методів управління обмеженнями та процедури і правил визначення структури розподілу пропускної спроможності», а також положень «гармонізованого розподілу, прийнятих ACER 2 жовтня 2017 року». ⁵¹

Західна енергосистема НЕК «Укренерго» продовжує будівництво та реконструкцію ЛЕП- 330 кВ Західноукраїнська – Богородчани. Цей проект спрямований на збільшення величини потужності, що передається від Рівненської та Хмельницької АЕС та дозволить підвищити надійність електропостачання споживачів Івано-Франківської області та покращити умови закачування Дністровської ГАЕС.⁵²

Директива 2009/72/ЕС від 13 липня 2009 року щодо загальних правил для внутрішнього ринку електроенергії та така, що скасовує Директиву 2003/54/ЄС (Стаття 273, Глава 11, Розділ IV, Угоди про асоціацію Україна- ЄС)

Мережі (передача та розподіл)

13 березня НКРЕКП затвердила економічні коефіцієнти прогнозованих технологічних витрат електроенергії електромережами I та II класів напруги на 2018 рік (Постанова від 13.03.2018 № 305). Коефіцієнти технологічних витрат затверджуються щорічно для кожного власника мереж.⁵³ Один з найвищих коефіцієнтів технологічних витрат по 1 класу напруги встановлено для ТОВ "Луганське енергетичне об'єднання" - 0,0903. Також 20 березня Регулятор прийняв постанову № 323, якою встановив розмір величини коригування нормативного значення технологічних витрат електричної

⁴² <http://kc.er.gov.ua/>

⁴³ <http://www.nerc.gov.ua/?id=31909>

⁴⁴ <http://www.nerc.gov.ua/?id=31842>

⁴⁵ <http://www.nerc.gov.ua/?id=31799>

⁴⁶ <http://www.nerc.gov.ua/?id=31857>

⁴⁷ <http://www.nerc.gov.ua/?id=31841>

⁴⁸ <http://www.nerc.gov.ua/?id=31833>

⁴⁹ <http://www.nerc.gov.ua/?news=7419>

⁵⁰ <http://www.nerc.gov.ua/?news=7382>

⁵¹ http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/Proekty/poekty_oznaky_regulatorynyh_aktiv/2017/proekt_297/protokol_vidkr-obgovorennia_pr-297.pdf

⁵² <https://ua.energy/osnovni-podiyi/ukrenergo-modernizuye-strategichnu-lep-330-kv-zahidnoukrayinska-bogorodchany/>

⁵³ <http://www.nerc.gov.ua/?id=31601>

Електроенергетика та ядерна безпека

енергії в електричних мережах при розрахунку прогнозованої середньої закупівельної ціни на електричну енергію на II квартал 2018 року не більше 5 % від нормативного значення технологічних витрат електричної енергії.⁵⁴

ДП НЕК «Укренерго» запропонувала нову концепцію Data Hub, яка, на думку авторів, забезпечить єдність обліку електроспоживання як для «оптового», так і для «роздрібного» ринку. У новій моделі ринку електроенергії ДП НЕК «Укренерго» буде виконувати функції Адміністратора Розрахунків та Адміністратора Комерційного Обліку. Автори бачать Data Hub як централізовану платформу обміну інформацією з єдиною базою даних точок комерційного обліку та історією споживання електричної енергії по всіх учасниках ринку та їх споживачах.⁵⁵

29 березня ДП НЕК «Укренерго» провело розкриття тендерних пропозицій закупівлі програмного забезпечення по Пакуту УЕ/5 «Впровадження Балансуючого ринку» Другого проекту з передачі електроенергії, що фінансується за кредитні кошти Міжнародного банку реконструкції та розвитку та Фонду Чистих Технологій.⁵⁶ Ще кілька днів пропозиції будуть оброблятися і у квітні буде обрано постачальника необхідної ІТ-інфраструктури.

Комбіноване виробництво електричної та теплової енергії (ТЕЦ)

29 березня НКРЕКП винесло на обговорення проект НПА – «Методику розрахунку державної регульованої ціни на електричну енергію для виробників, що здійснюють комбіноване виробництво електричної та теплової енергії на теплоелектроцентралях». Відповідно до Методики, на строк реконструкції та/або модернізації ТЕЦ та повернення залучених з цією метою коштів встановлюється державна регульована ціна на електричну енергію, що виробляється на теплоелектроцентралі. Термін, на який встановлюється державна регульована ціна не може бути пізніше ніж до 1 липня 2024 року.⁵⁷

Захист прав споживачів

19 березня НКРЕКП провела обговорення проекту постанови «Про затвердження Правил розгляду звернень споживачів щодо дій суб'єктів господарювання, що провадять діяльність у сферах енергетики та/або комунальних послуг, та врегулювання спорів». Результати обговорення та оновлений проект постанови буде оприлюднено у квітні місяці.⁵⁸

Директива 2009/72/ЄС від 13 липня 2009 року щодо загальних правил для внутрішнього ринку електроенергії та така, що скасовує Директиву 2003/54/ЄС (Стаття 274, Глава 11, Розділ IV Угоди про асоціацію Україна- ЄС)

Відповідно до розпорядження КМУ від 28 березня 2018 р. № 189-р, розподілено 65,8 млн. грн. як залишок коштів спеціального фонду Держбюджету для підтримки розвитку галузі енергетики.⁵⁹

Кошти, що були отримані від ЄС в рамках реалізації Угоди про фінансування програми “Продовження підтримки реалізації Енергетичної стратегії України”, укладеної 20 грудня 2013 року, будуть спрямовані на заходи з розвитку галузі енергетики.

⁵⁴ <http://www.nerc.gov.ua/?id=31796>

⁵⁵ <https://ua.energy/osnovni-podiyi/ukrenergo-stvorit-datahub-dlya-administruvannya-protseviv-komertsijnogo-obliku-elektroenergiyi/>

⁵⁶ <https://ua.energy/osnovni-podiyi/ukrenergo-na-krok-blyzhche-novogo-rynku-elektroenergiyi/>

⁵⁷ http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/Proekty/2018/pr_150/pr_150-2018.pdf

⁵⁸ <http://www.nerc.gov.ua/?news=7398>

⁵⁹ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-rozpodil-u-2018-roci>

Електроенергетика та ядерна безпека

Ст.339, Глава 1, Розділ V Угоди про асоціацію Україна- ЄС, Ринок вугілля

1 березня шахтарі ДП "Селидіввугілля" з огляду на стан здоров'я кількох учасників протестної акції припинили голодування, яке тривало з 21 лютого у приміщенні Міністерства енергетики та вугільної промисловості. Шахтарі, які протестували, вимагали погашення заборгованості по заробітній платі та відставки міністра енергетики та вугільної промисловості Ігоря Насалика.⁶⁰

6 березня на засіданні громадської ради при Міністерстві енергетики та вугільної промисловості керівник Департаменту електроенергетичного комплексу Ольга Буславець повідомила, що відповідно до прогнозного балансу споживання українською тепловою генерацією (ТЕС і ТЕЦ) дефіцитного вугілля антрацитної групи в 2018 році становитиме 4,8-4,9 млн тонн, що на 20% менше, ніж у 2017 році.⁶¹

22 березня голова Незалежної профспілки гірників України М.Я. Волинець оприлюднив дані щодо заборгованості з виплати заробітної плати на державних вугільних підприємствах. Згідно з оприлюдненою інформацією заборгованість складає 460 259,2 тис. грн.⁶²

30 березня 2018 року Міністр енергетики та вугільної промисловості Ігор Насалик затвердив протокол наради з питання визначення граничної ціни на вугільну продукцію. В ньому Міністерство енергетики та вугільної промисловості з 2 квітня 2018 року рекомендувало підвищити для державних підприємств граничний рівень ціни 1 тони вугільної продукції для потреб теплових електростанцій енергогенеруючих компаній та теплових електроцентралей до 2 535 грн./т (без ПДВ та витрат на транспортування) з урахуванням базових показників якості.⁶³

Ст.342, Глава 1, Розділ V Угоди про асоціацію Україна- ЄС, Співпраця в атомній сфері, Директива № 96/29/Євратом, Директива Ради № 2006/117/Євратом, Директива Ради № 2003/122/Євратом

2 березня прес-служба НАЕК «Енергоатом» повідомила про підписання Меморандуму з Holtec International (США) про взаєморозуміння щодо співпраці у використанні малих модульних реакторів SMR-160 в Україні. Документ було підписано 28 лютого у місті Камден (США) президентом Енергоатома Юрієм Недашковським та президентом і головним виконавчим директором Holtec International - доктором Крісом Сінгом. У тексті Меморандуму зазначається, що він має на меті не лише ліцензування в Україні технології SMR-160 та подальше будівництво цих реакторів на АЕС України, а й часткову локалізацію виробництва обладнання для SMR-160 на українських підприємствах. Таким чином, йдеться у документі, співпраця між Енергоатомом та Holtec International сприятиме становленню України, як провідного світового експортера реакторних систем, конструкцій та компонентів для малих модульних реакторів⁶⁴.

Станом на 2 бересня в рамках планово-попереджувального ремонту на енергоблоці №2 Запорізької АЕС та виконання заходів КЗПБ триває впровадження КСД РУ. Комплексна система

⁶⁰<https://www.uadonbas.com/news/girniki-selidivvugillya-pripinili-goloduvannya-v-kiyevi>

⁶¹https://economics.unian.ua/energetics/10033259-ukrajina-za-rik-skorotit-spozshivannya-antracitu-na-20-minenergovugillya.html?utm_source=unian&utm_medium=related_news&utm_campaign=related_news_in_post

⁶²<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=787016571488967&set=a.258459894344640.1073741827.100005418945629&type=3&theater>

⁶³http://1106434.vayu.web.hosting-test.net/sites/default/files/upload/30.03.2018_protokol_narady_z_pytannya_vyznachennya_granychnoi_ciny_na_vugilnu_prod_ukciyu.pdf

⁶⁴ <http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/nngc/53602-energoatom-ta-holtec-pdpisali-memorandum-pro-vzamorozumnyya-schodo-spvpratc-u-vikoristann-malih-modulnih-reaktoriv/>

Електроенергетика та ядерна безпека

діагностики РУ видає інформацію про стан основного обладнання реакторного відділення. Кінцевим споживачем діагностичних показників є служба головного спеціаліста з енергетичних реакторів⁶⁵.

3 березня стало відомо, що з 23 по 27 квітня 2018 року на Запорізькій АЕС відбудеться повторна партнерська перевірка ВАО АЕС. Мета цієї перевірки – визначити наскільки ефективно Запорізька АЕС виконала рекомендації експертів для досягнення основної цілі – підвищення безпеки⁶⁶.

7 березня прес-служба ДП НАЕК «Енергоатом» повідомила, що в 2017 році підприємство отримало 1,3 мільярда гривень збитку, тоді як 2016 рік підприємство завершило з чистим прибутком 232,8 мільйонів гривень.⁶⁷

11 березня 2018 року о 00:05 енергоблок №4 Запорізької АЕС відключено від енергомережі для проведення середнього планового ремонту тривалістю 230 діб. Це заключний перед продовженням терміну експлуатації ремонт енергоблока № 4.

13 березня Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України, НАЕК «Енергоатом», Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» та Всеукраїнська громадська організація «Вища рада енергоаудиторів та енергоменеджерів України» підписали Меморандум про співпрацю у сфері енергоефективності. У рамках Меморандуму сторони працюватимуть над досягненням ефективного співробітництва у сферах енергозбереження, енергоефективності та енергетичного менеджменту, а саме, над підвищенням енергоефективності НАЕК «Енергоатом» шляхом впровадження систем енергетичного менеджменту та сучасних енергоефективних технологій на всіх рівнях Компанії⁶⁸.

13 березня 2018 року в м. Роквіль (штат Меріленд, США) підписано Домовленість між Державною інспекцією ядерного регулювання України та Комісією ядерного регулювання Сполучених Штатів Америки про обмін технічною інформацією та співробітництвом у сфері ядерної безпеки. Домовленість підписано Головою Держатомрегулювання Григорієм Плачковим та Головою КЯР США Крістін Л.Свінікі під час участі делегації українського ядерного регулятора в 30-й щорічній Інформаційній конференції Комісії ядерного регулювання США.⁶⁹

16 березня голова НАЕК "Енергоатом" Юрій Недашковський заявив, що поточний тариф компанії на відпуск електроенергії, встановлений НКРЕКП, на 2018 рік, не покриває її мінімальні потреби, зокрема, на закупівлю ядерного палива в поточному році не вистачає 1,436 мільярда гривень.⁷⁰

12-16 березня 2018 року комісія Держатомрегулювання у складі представників Інспекції, ДНТЦ ЯРБ та ДСНС України провели інспекційне обстеження Запорізької АЕС щодо готовності енергоблоку №4 до експлуатації у зупиненому стані після завершення його проектного терміну експлуатації, який спливає 4 квітня цього року⁷¹.

⁶⁵ http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/video/53603-na_energoblots_zaes_vprovadjutsya_kompleksna_sistema_dagnostiki_obladnannya_reaktorno_ustanovki/

⁶⁶ http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/video/53607-na_zaporzkyi_aes_vdbudetsya_povtorna_partnerska_perevрка_vao_aes/

⁶⁷ <https://economics.unian.ua/energetics/10033631-energoatom-zakinchiv-2017-rik-iz-zbitkami-u-rozmiri-1-3-milyarda-griven.html>

⁶⁸ http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/nngc/53623-energoatom_ta_derjenergoefektivnost_pdpisali_memorandum_pro_spvrobnitctvo/

⁶⁹ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1706447019417028&id=171734492888296

⁷⁰ <https://economics.unian.ua/energetics/10045610-energoatomu-ne-vistachaye-ponad-1-4-milyarda-griven-na-zakupivlyu-yadernogo-paliva-golova-kompaniji.html>

⁷¹ http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/video/53628-derjatomregulyvannya_provodit_nspektyvne_obstejennya_energobloku_zaporzko_aes/

Електроенергетика та ядерна безпека

19 березня Комісія Держатомрегулювання, яка проводила на майданчику Запорізької АЕС інспекційне обстеження на предмет готовності енергоблока №4 до експлуатації в зупиненому стані після закінчення його проектного терміну, підтвердила його готовність і не знайшла обставин, які свідчать про неможливість його подальшої роботи⁷².

З метою контролю виконання заходів КЗПБ 21-23 березня проммайданчик Южно-Української АЕС відвідали представники ЄБРР - банку-кредитора Програми, Консультанта-інспектора кредиторів (Литва) та Групи управління проектами КЗПБ (Франція-Україна). Під час візиту делегація провела моніторинг виконання контрактів, що реалізуються за програмою КЗПБ, а також обговорила план майбутніх періодів і узгодила можливі коригувальні заходи. ЮУАЕС - перша серед вітчизняних атомних станцій, яку поточного року проконтролювали експерти ЄБРР⁷³.

На майданчику Южно-Української АЕС 22 березня пройшла виїзна робоча нарада з капітального будівництва. Під час неї було розглянуто низку питань, що стосуються виконання інвестиційних програм ДП «НАЕК «Енергоатом» і спорудження нових енергоблоків на території України. Зокрема, обговорена дорожня карта будівництва заміщувачих потужностей. У нараді брали участь представники дирекції, відокремлених підрозділів ДП «НАЕК «Енергоатом», проектних інститутів ПАТ «КІ «Енергопроект» і ПАТ «ХІ «Енергопроект»⁷⁴.

В кінці березня у Відні відбулася перша координаційна зустріч регіонального проекту МАГАТЕ «Підвищення спроможностей країн-учасників в диверсифікації поставок палива для АЕС». Проект спрямований на підтримку країн, які експлуатують АЕС, в реалізації заходів з диверсифікації ядерного палива.⁷⁵

Ст.342, Глава 1, Розділ V Угоди про асоціацію Україна- ЄС, Співпраця в атомній сфері Співробітництво спрямовується на вирішення проблем, що виникли внаслідок Чорнобильської катастрофи, а також зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС

1 березня Державне спеціалізоване підприємство «Північна Пуща», що входить до сфери управління Державного агентства України з управління зоною відчуження, отримало від представників ОБСЄ квадрокоптери та автомобільні радіостанцію і антену. Ця техніка сприятиме покращенню системи раннього моніторингу та реагування на пожежі у зоні відчуження та забезпечення безпеки персоналу⁷⁶

2 березня Комісія з оцінки корупційних ризиків Державного агентства України з управління зоною відчуження розпочала роботу в оновленому складі. Комісія має провести оцінку корупційних ризиків агентства та розробити за її результатами пропозиції щодо усунення виявлених ризиків, які

⁷² <http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/video/53638-komsya-derjatomregulyvannya-pdtverdila-gotovnst-energobloka-zaporzko-aes-do-ekspluatatc-v-zupinenomu-stan/>

⁷³ <http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/video/53664-predstavniki-brr-perevrili-vikonannya-zahodiv-z-pdvishchennya-bezpeki-na-yuuaes/>

⁷⁴ <http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/nngc/53666-na-yuuaes-obgovorili-dorojnyu-kartu-budvnicтва-zamschayuchih-potujnostey/>

⁷⁵ <http://www.sstc.com.ua/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0/4122-%D0%B4%D0%B8%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%B8%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%BA-%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%B0-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%B0%D0%B5%D1%81-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%B9-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.html>

⁷⁶ <http://dazv.gov.ua/novini-ta-media/vsi-novyny/obse-peredalov-kvadrokopteri-ta-suchasni-zasobi-zv-yazku-yaki-vikoristovuvatimut-pid-chas-pozhezhonebezpechnogo-sezonu-u-zoni-vidchuzhennya.html>

Електроенергетика та ядерна безпека

будуть враховані під час складання антикорупційної програми ДАЗВ. Під час першого засідання було затверджено план роботи Комісії на березень поточного року⁷⁷.

6 березня ДІАР продовжила ДСП державному спеціалізованому підприємству "Центральне підприємство з поводження з радіоактивними відходами" ліцензію на експлуатацію сховищ для захоронення РАВ, що дозволить продовжити експлуатацію пункту захоронення радіоактивних відходів (ПЗРВ) «Буряківка» упродовж року. Цього року в рамках ліцензії на об'єкті будуть виконані роботи із закриття траншей № 21 та № 30⁷⁸.

14 березня на промисловому майданчику Чорнобильської атомної електростанції завершено випробування вагона-контейнера ТК-700, який призначений для перевезення відпрацьованого ядерного палива зі СВЯП-1 до СВЯП-2 для подальшого його зберігання. Вагон-контейнер залізничним шляхом перевозитиме відпрацьовані тепловиділяючі збірки зі старого сховища до новозбудованого⁷⁹.

15 березня на НБК завершено роботи з підготовки до встановлення герметичної мембрани. У місцях прилягання східної торцевої стіни Арки до існуючих конструкцій блоку В головного корпусу другої черги ЧАЕС успішно завершили роботи, які дозволять встановити мембрану, яка призначена для герметизації Арки НБК. Вона створить бар'єр, що унеможливить винесення радіонуклідів із внутрішнього радіоактивно забрудненого простору у навколишнє середовище⁸⁰.

19 березня у Києві відбулася презентація попереднього техніко-економічного обґрунтування спорудження сонячної електростанції потужністю 1,2 ГВт у зоні відчуження. Дослідження було зроблено компанією Tractebel Engineering за фінансової підтримки французького уряду. Техніко-економічне обґрунтування підтверджує з технічної та комерційної точки зору можливість спорудження СЕС потужністю 1,2 ГВт у зоні відчуження навколо колишньої Чорнобильської АЕС⁸¹.

⁷⁷ <http://dazv.gov.ua/novini-ta-media/vsi-novyny/u-dazv-v-onovlenomu-skladi-rozpochala-robotu-komisiya-z-otsinki-koruptsijnikh-rizikiv.html>

⁷⁸ <http://dazv.gov.ua/novini-ta-media/vsi-novyny/dsp-tspprv-prodovzheno-litsenziyu-na-ekspluatatsiyu-skhovishch-dlya-zakhoronennya-rav.html>

⁷⁹ <https://www.facebook.com/dazv.gov.ua/posts/2006175959412512>

⁸⁰ <https://www.facebook.com/dazv.gov.ua/posts/2008300935866681>

⁸¹ <https://www.facebook.com/dazv.gov.ua/posts/2013681345328640>

Енергетична ефективність та соціальні питання

Тема енергозбереження та енергоефективності у житловому та нежитловому фонді залишається одним з найбільш популярних посилів у публічній комунікації представників державних органів. Нажаль, практичні досягнення у цій сфері є набагато скромнішими. Станом на кінець 1 кварталу 2018 року в Україні через брак координації між різними міністерствами не відновила свою роботу єдина програма фінансування заходів з енергоефективності “теплі кредити”. Фонд енергоефективності, початок роботи якого профільний віце-прем’єр анонсував спочатку у першому кварталі 2017 року, а згодом – у першому кварталі 2018 року, має лише частково ухвалену нормативну базу і тільки готується отримати керівний і технічний особистий склад, а відтак зможе бути функціональним не раніше осені. Ще більш тривожними виглядають зазіхання профільного Мінрегіону на функції та компетенції новоствореної організації, що може, якщо продовжуватимуться, поставити під питання рівень незалежності Фонду енергоефективності.

Крім того, у березні вже традиційно засвідчується відсутність, принаймні, у публічній площині, результатів нормотворчої роботи Мінрегіону та Держенергоефективності практично по усіх напрямках імплементації відповідних Директив ЄС.

Директива 2012/27/ЄС про енергоефективність

Згідно з інформацією, отриманою від представників Держенергоефективності, в ході узгодження за встановленою процедурою проект Закону України «Про енергетичну ефективність» отримав значну кількість зауважень та рекомендацій, внаслідок чого протягом першого кварталу 2018 року фахівці агентства вносили до нього зміни та враховували надані рекомендації. З огляду на обсяг внесених змін, проект наразі потребує повторного узгодження. Втім, станом на кінець березня оновлена редакція на таке узгодження направлена не була. Також, ані відповідальне за розробку документу агентство Держенергоефективності, ані профільне міністерство Мінрегіон не публікують ні перелік таких наданих рекомендацій, ані оновлений текст законопроекту.

Енергетичні аудити та системи енергетичного менеджменту (Стаття 8)

Держенергоефективності продовжує активно розвивати сферу енергетичного менеджменту, і у такій діяльності використовує двосторонні та багатосторонні формати. Так, зокрема, агентство продовжує співпрацю із німецькою ініціативою GIZ в рамках проекту «Реформи у сфері енергоефективності в Україні», обговорюючи особливості та кращі практики імплементації Статей 5 та 8 Директиви⁸². Тривалий процес кооперації українських фахівців із експертами з країн ЄС дає підстави сподіватися на високий рівень відповідності документів, що знаходяться у розробці в Держенергоефективності, положенням Директиви.

Також, наприкінці березня фахівці та керівник агентства узгодили і підписали меморандум про співпрацю із оператором українських атомних станцій НАЕК «Енергоатом», Інститутом енергозбереження та енергоменеджменту провідного національного технічного університету «КПІ імені Ігоря Сікорського» та профільною Вищою радою енергоаудиторів та енергоменеджерів України⁸³. Відповідно до положень документу, сторони співпрацюватимуть задля підвищення енергоефективності об’єктів НАЕК «Енергоатом» через впровадження систем енергетичного менеджменту та сучасних енергоефективних технологій. Наміри залучених сторін, як і сам факт

⁸² <http://saee.gov.ua/uk/news/2274>

⁸³ <http://saee.gov.ua/uk/news/2249>

Енергетична ефективність та соціальні питання

встановлення таких партнерських відносин, є позитивними і, враховуючи специфіку та енергетичні потреби «Енергоатому», мають надзвичайний потенціал з підвищення енергетичної ефективності. Втім, необхідність вдаватися до такого інструменту, як меморандум про співпрацю, засвідчує істотний вакуум у регуляторному та методичному полі, і тому, за відсутності встановлених норм, стандартів та правил, Держенергоефективності та ініціативні підприємства та установи змушені домовлятися про співпрацю в індивідуальному порядку.

Задля часткового заповнення такого вакууму, і відповідно до положень плану заходів із впровадження систем енергетичного менеджменту в бюджетних установах, затвердженого Розпорядженням КМУ №732-р майже рік тому⁸⁴, Держенергоефективності продовжує розробку проектів таких нормативно-правових актів:

- Порядок сертифікації системи енергетичного менеджменту та енергетичних менеджерів у бюджетних установах.
- Положення про проведення моніторингу споживання паливно-енергетичних ресурсів бюджетними установами.
- Положення щодо функціонування систем енергетичного менеджменту в бюджетних установах, передбачивши проведення розрахунків та аналізу показників рейтингової оцінки їх діяльності;
- Положення щодо встановлення лімітів споживання енергоносіїв бюджетними установами;
- Положення щодо розподілу та використання коштів, заощаджених бюджетними установами та отриманих від здійснення заходів з енергоефективності, для стимулювання впровадження систем енергетичного менеджменту в таких установах, у тому числі для оцінювання результатів та заохочення співробітників/енергетичних менеджерів.
- Внесення змін до Методичних рекомендацій з енергоменеджменту для використання центральними органами виконавчої влади.

Варто зазначити, що вказане розпорядження передбачало розробку силами Держенергоефективності та Мінрегіоном усіх зазначених документів, крім останнього та Порядку сертифікації системи енергетичного менеджменту та енергетичних менеджерів у бюджетних установах, до закінчення 2017 року. Таким чином, виконання розпорядження відбувається вкрай повільно і вже давно поза встановленими термінами. Оцінити якість документів, які розробляються, також немає можливості, адже жоден з них наразі не був винесений на громадське обговорення.

Облік (Стаття 9)

Протягом березня 2018 року Мінрегіон не оприлюднив на своєму сайті жодного проекту нормативно-правових актів, спрямованих на реалізацію Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання». Оприлюднений в останній день лютого проект наказу «Про затвердження Порядку оснащення будівель вузлами комерційного обліку та обладнання інженерних систем для забезпечення такого обліку», перебуває на погодженні у центральних органах виконавчої влади та має бути поданий до Міністерства юстиції для отримання юридичного висновку та проведення державної реєстрації. Затримок із набуттям чинності цим актом не очікується, адже він загалом відтворює порядок відповідних процедур, який істотною мірою і з високим рівнем деталізації міститься у базовому законі.

⁸⁴ <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/732-2017-%D1%80>

Енергетична ефективність та соціальні питання

Загалом, наразі цей проект наказу є єдиним актом, текст якого був підготовлений, оприлюднений та наданий для узгодження іншими органами, з 12, які знаходяться у сфері відповідальності Мінрегіону. Ще 5 актів, необхідних для впровадження положень закону про комерційний облік, належать до компетенції НКРЕКП і вже є розробленими та прийнятими регулятором.

Також, у публічному доступі з'явився проект ще одного важливого документу, розробником якого, судячи з метаданих відповідного файлу, є команда Мінрегіону, а саме проект наказу щодо затвердження Методики розподілу між споживачами обсягів спожитих у будівлі комунальних послуг. Однак, цей проект був опублікований на сайті не Мінрегіону, а Міжгалузевої Асоціації «Укртеплокомуненерго»⁸⁵. Внаслідок неофіційного характеру оприлюднення проекту цієї методики, він не отримав зворотного зв'язку від експертного середовища. Втім, вказана ситуація є ще одним засвідченням відсутності системного підходу до розробки підзаконних НПА, а також необґрунтованого режиму конфіденційності, в якому триває ця робота в межах Мінрегіону та спеціалізованого підрозділу Команди підтримки реформ (Reforms Support Team) при цьому міністерстві. Крім того, варто зазначити, що термін, в який закон покладає обов'язок Кабінету Міністрів забезпечити прийняття нормативно-правових актів, що з нього випливають, спливає через 6 місяців після його опублікування, а саме на початку лютого 2018 року⁸⁶.

Відповідно до графіку засідань профільного для цього закону Комітету Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування та ЖКГ, 4 квітня планується заслухати доповідь представника Мінрегіону щодо стану розробки нормативно-правових актів на виконання законів України «Про комерційний облік теплової енергії на водопостачання» та «Про житлово-комунальні послуги»⁸⁷.

Крім цього, Мінрегіон надав уточнені дані щодо фактичного рівня оснащеності будинків приладами обліку спожитої теплової енергії станом на 01.01.2018 року⁸⁸. За наданою інформацією, на загальнонаціональному рівні таке оснащення становить 79,5%, а за регіонами варіюється від 95% (Миколаївська область) до 17,6 (Тернопільська область). Існує загроза, що підприємства галузі житлово-комунального господарства не зможуть виконати зобов'язання закону в частині встановлення 100 % обліку теплової енергії протягом 1-го року з моменту набрання законом чинності (до 22 червня 2018 року). Для забезпечення постачальних компаній від можливих штрафів Мінрегіон планує звернутися до профільного Комітету Верховної Ради з метою продовжити термін встановлення лічильників.

Ринок енергосервісу (Стаття 18)

Із позитивного досвіду користування механізмом закупівлі енергосервісних послуг та, відповідно, зростанням популярності ЕСКО контрактів, органи місцевого самоврядування масово погоджують умови для таких угод для енергомодернізації бюджетних установ. Так, Миколаївська міська рада погодила істотні умови енергосервісних договорів для впровадження енергоефективних заходів одразу в 25 навчальних закладах міста⁸⁹.

Прикметно, що механізм здійснення закупівлі енергосервісу за публічні кошти включає обов'язкове застосування системи ProZorro, і саме на останніх покращеннях і приведенні до відповідності із

⁸⁵ <http://mautke.com.ua/?p=2396>

⁸⁶ <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2119-19/print1501171330128734>

⁸⁷ <http://kombud.rada.gov.ua/kombud/doccatalog/document?id=54716>

⁸⁸ <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2018/01/Priladi-obliku-teplovoyi-energiyi-na-01-01-2018.pdf>

⁸⁹ <http://saee.gov.ua/uk/news/2233>

Енергетична ефективність та соціальні питання

особливостями ЕСКО відносин цієї системи наголосив заступник голови міста А.Слободяник. Загалом, налаштування системи ProZorro на врахування не тільки найнижчої ціни, а й інших факторів, зокрема, рівня планованої економії після скорочення енергоспоживання, що було здійснено саме для можливості закуповувати послуги з енергосервісу, є значним покращенням всієї системи і використовується не тільки у сфері енергоефективності. Крім цього, помітні успіхи у сфері ЕСКО контрактів в Україні не залишаються непоміченими – Секретаріат глобальних відносин ОЕСР ще у січні розпочав проект, направлений на оцінку функціонування цього ринку та роботу ЕСКО-компаній в Україні⁹⁰. Очікується, що, проаналізувавши поточний стан цього механізму в Україні, експерти організації зможуть надати рекомендації та інструкції із застосування досвіду країн-членів ОЕСР для його подальшого розвитку.

Водночас, протягом березня Держенергоефективності не оновило базу потенційних ЕСКО-об'єктів на своєму інтернет-сайті. Цей актуальний станом на початок року перелік як і раніше містить трохи більше, ніж 12 тис⁹¹.

Національний фонд енергоефективності, фінансування і технічна підтримка (Стаття 20)

Прийнятий наприкінці лютого первинний пакет підзаконних актів на виконання закону про Фонд енергоефективності, незважаючи на критику окремих документів, дав підставу профільному віце-прем'єру очікувати на «запуск» функціонування Фонду енергоефективності у другому кварталі 2018 року, хоча обрання і призначення директора цієї інституції очікується вже після цього, у третьому кварталі. Також, несформованими залишаються принципові органи управління Фонду – Наглядова рада та Дирекція Фонду. Відповідно до статуту установи⁹², саме Наглядова рада має призначати голів Фінансового та Технічного офісів, що, разом із Директором Фонду сформують Дирекцію. Саме ці органи матимуть компетенцію розробляти та затверджувати документи, що регламентуватимуть фактичні параметри роботи та окремі продукти Фонду енергоефективності. Втім, така послідовність дій та розподіл компетенцій не заважають профільному Міністерству, за словами його керівника, «відпрацьовувати процедури, які повинні діяти у Фонді, і пакети-продукти». Очевидним є певний дефіцит координації та неповне слідування правилам, встановленим законом та актами Кабінету Міністрів, і залишається сподіватися на покращення цієї ситуації із чим швидшим формуванням керівних органів установи. Зокрема, Закон про Фонд енергоефективності покладає на віце-прем'єра міністра з регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства призначити тимчасово виконуючого обов'язки директора Фонду, і саме цей менеджер, а не Мінрегіон, мав би забезпечувати виконання усіх організаційних задач протягом цього установчого періоду.

Проте, серед фахівців у сфері енергоефективності будівель існує занепокоєння не лише через відсутність всіх необхідних актів для роботи Фонду, але й з огляду на якість їхніх положень. Можна констатувати нестачу послідовності у розробці підзаконних НПА, а також неможливість ознайомлення та надання коментарів протягом підготовки проектів таких актів, що триває. Разом із вказаною надмірною активністю Мінрегіону поза своєю прямою компетенцією у заснуванні Фонду енергоефективності, ця ситуація викликає певні сумніви стосовно подальшої незалежності цієї

⁹⁰ <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/predstavniki-organizaciyi-ekonomichnogo-spivrobitnictva-ta-rozvitku-v-ukrayini-zainteresovani-u-rozvitku-rinku-esko-poslug-ta-zelenih-proektiv-u-krayini>

⁹¹ http://sae.gov.ua/uk/content/energoserwis_1

⁹² <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1099-2017-%D0%BF/print1509557445854450>

Енергетична ефективність та соціальні питання

установи, що є критичним показником для формування довгострокової довіри населення та учасників ринку енергоефективності.

Як і очікувалося, згідно із попередньою домовленістю, успішно триває узгодження питання надання грошових коштів для наповнення Фонду енергоефективності з боку відповідних програм Європейської Комісії на суму у 50 млн євро. Такий транш може бути прийнятий на користь Фонду вже наступного місяця після підписання технічної угоди. Аналогічний транш може бути отриманий Фондом наступного року за умови виконання визначених індикаторів ефективності його роботи⁹³.

Програма “теплих кредитів” нарешті була подовжена на 2018 рік. Зокрема, після прийняття 14 березня відповідної постанови КМУ, на фінансування часткової компенсації за кредитами в рамках цієї програми було спрямовано 202 млн грн на потреби приватних домогосподарств, 190 млн грн – у сегменті ОСББ і ще 7,7 млн грн на заміну газових котлів на твердопаливні⁹⁴. Крім іншого, нововведеннями програми є прийняття заявок на відшкодування за кредитами, залученими ОСББ, для встановлення електричного опалення.

Втім, фактичному отриманню цих додаткових коштів банками-партнерами програми завадила неготовність Міністерства фінансів швидко внести зміни до паспорту програми – відповідний наказ не був підготовлений. Таким чином, станом на завершення березня кошти так і не були отримані на рахунках банків.

Зважаючи та той факт, що початок повноцінної роботи Фонду енергоефективності не очікується раніше ніж через декілька місяців, а продовження програми «теплі кредити» ніяк не розпочнеться, вже більше ніж три місяці громадяни не мають можливості скористатися жодною формою державної підтримки впроваджувати заходів з енергоефективності у житловому фонді. Безперечно, така ситуація істотним чином дискредитує роботу Уряду у цій сфері та підсилює недовіру громадян до влади в цілому.

Директива 2010/31/ЄС щодо енергетичної ефективності будівель

Протягом березня на громадське обговорення не було оприлюднено жодного проекту нормативних актів на виконання закону про енергетичну ефективність будівель.

У рамках експерименту, експерти Асоціації енергоаудиторів на практиці спробували реалізувати положення методики енергосертифікації будівель, які були раніше запропоновані Науково-дослідним інститутом будівельних конструкцій (НДІБК), і наразі розглядаються як один з варіантів для затвердження на виконання закону. Об'єктом для дослідження було обрано одну із шкіл міста Києва. Практикуючі енергоаудитори, які здійснювали процедуру, виявили, що застосовувати усі вимоги методики достатньо складно, а до підготовленого в результаті сертифіката виникло багато уточнюючих питань. Крім того, здійснення всього експерименту зайняло сім днів. На основі отриманого практичного досвіду експерти цієї профільної асоціації мають намір підготувати та надати до Мінрегіону відповідні пропозиції з метою удосконалення методики⁹⁵.

⁹³ <http://www.minregion.gov.ua/press/news/gennadiy-zubko-u-kvitni-mayemo-pidpisati-ugodu-z-yes-shhodo-nadannya-ukrayini-50-mln-yevro-na-proekti-fondu-ee/>

⁹⁴ <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/gennadij-zubko-uryad-spryamuvav-400-mln-grn-na-tepli-krediti>

⁹⁵ <https://aea.org.ua/2018/03/1-sertifikat-za-1-tizhden-eksperti-asotsiatsiyi-energoauditoriv-vklyuchilisy-v-pidgotovku-metodiki-energoserifikatsiyi>

Енергетична ефективність та соціальні питання

Соціальні питання

У головному статистичному відомстві повідомили про відносне зменшення отримувачів субсидій – загалом за лютий субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг отримували майже 6,5 млн домогосподарств, що становить 43% загальної кількості сімей. Втім, монетизація житлових субсидій залишається на стадії впровадження.

На сьогодні плани Уряду щодо монетизації субсидій залишаються не реалізованими. До нині чиновники не визначилися щодо механізму отримання допомоги від держави: шляхом оформлення рахунків у державних банках чи на спецкартки. Також залишається відкритим питання щодо цільового призначення цих коштів: повинні бути спрямовані лише на оплату житлово-комунальних послуг, або громадяни матимуть право розпоряджатися цими коштами на власний розсуд.

Окрім того, очевидним є факт проведення інформаційної кампанії як для населення, так і безпосередньо для працівників структурних підрозділів з питань захисту населення на місцевому рівні. Так, на виконання плану, узгодженого із представниками ініціативи «Реальні кошти – реальним споживачам» у лютому⁹⁶, Мінсоцполітики підготувало роз'яснювальний лист щодо особливостей нарахування і виплати пільг і житлових субсидій з 1 січня 2018 року⁹⁷. Серед основних положень роз'яснювального листа варто виокремити той факт, що після довготривалих переговорів представників ОСББ з чиновниками, пільги та житлові субсидії ОСББ не адмініструють. Іншими словами, всі розрахунки по субсидіях здійснює відповідний структурний підрозділ з питань соціального захисту, а не ОСББ. Витрати на управління багатоквартирним будинком, на які надається житлова субсидія, включають як внески на утримання будинку і прибудинкової території, так і внески до ремонтного і резервного фондів та інші витрати, пов'язані зі спільним майном багатоквартирного будинку.

Наприкінці березня у Мінрегіоні відбулося громадське обговорення кількох проектів нормативно-правових актів, що мають привести діючу нормативну базу у відповідність із положеннями Закону України «Про житлово-комунальні послуги»⁹⁸. Зокрема, представники Мінрегіону винесли на обговорення:

- проект наказу Мінрегіону «Про затвердження Порядку інформування споживачів про намір зміни цін/тарифів на комунальні послуги з обґрунтуванням такої необхідності»;
- проект постанови Кабінету Міністрів України «Про визначення граничного розміру плати за абонентське обслуговування для споживачів комунальних послуг, що надаються у багатоквартирних будинках за індивідуальними договорами»;
- проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 1 червня 2011 р. № 869» (щодо внесення змін до Порядку формування тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення та визнання такими, що втратили чинність Порядку формування тарифів на послуги з централізованого постачання холодної води, водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем та Порядку формування тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій);

⁹⁶ <http://www.msp.gov.ua/news/14809.html>

⁹⁷ <https://proosbb.info/node/244>

⁹⁸ http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2018/03/26.03.18_prezentatsiya-proektiv-NPA-ost.pdf

Енергетична ефективність та соціальні питання

- проект наказу Мінрегіону «Про затвердження Порядку розгляду органами місцевого самоврядування розрахунків тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, а також розрахунків тарифів на комунальні послуги, поданих для їх встановлення».

В рамках цього попереднього обговорення запрошені учасники загалом відзначили достатній рівень якості проектів даних актів, втім запропонували деякі незначні уточнення, більшість з яких стосувалося узгодження із системою надання житлових пільг та субсидій, а також нормативно-проектувальної техніки⁹⁹. Хоча ці акти не імплементують вимоги законодавчої бази за Угодою про асоціацію на пряму, вони мають значний потенціал для створення ефективного та прозорішого ринку енергетичних та комунальних послуг, відповідно до положень нового закону про житлово-комунальні послуги. Ці проекти НПА стануть предметом детального аналізу після винесення їх на громадське обговорення для загального кола експертів.

⁹⁹ <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2018/03/Protokol.pdf>

Довкілля та відновлювані джерела енергії

Важливою подією у сфері довкілля у березні 2018 року стало прийняття парламентом України Закону України “Про стратегічну екологічну оцінку”. Закон є важливим сигналом щодо реформування екологічної сфери з політичної точки зору, проте має певні обмеження щодо сфери його застосування. Застосування оцінки впливу на довкілля зазнало коригувань у зв’язку із внесенням змін до законодавства у нафтогазовій галузі, зокрема проведення ОВД у цій сфері обмежується лише промисловою розробкою (видобуванням). У березні нарешті було оприлюднено План заходів на виконання Угоди про асоціацію, який був прийнятий ще 25 жовтня 2017 року.

Що ж стосується «зеленої» енергетики, то нарешті відновилося інвестування у галузь – як іноземні, так і вітчизняні інвестори все більше коштів вкладають у будівництво об’єктів, що працюють на ВДЕ. Попри значне пришвидшення, навіть цих темпів не вистачає для виконання цілей Національного плану дій з відновлюваної енергетики до 2020 року. І на цьому фоні постає питання оплати за вже наявні потужності. Саме тому наразі розпочалася гостра дискусія щодо необхідності впровадження додаткових інструментів – «зелених» аукціонів. Це питання стане одним із ключових у цьогорічному обговоренні подальшого ефективного розвитку відновлюваної енергетики в Україні.

Директива 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє середовище (кодифікація) (стаття 363 УА)

Закон про оцінку впливу на довкілля, прийнятий у 2017 році на виконання Директиви 2011/92/ЄС, розпочав своє практичне застосування зовсім нещодавно – 18 грудня 2017 року, проте його застосування вже зазнало змін у зв’язку із змінами законодавства у нафтогазовій галузі. 1 березня 2018 року Верховна Рада України прийняла Закон України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення певних аспектів нафтогазової галузі¹⁰⁰. У результаті, видобуток нафти і газу підлягатиме ОВД лише у разі їх промислової розробки (видобування). У сфері видобутку нафти і газу промисловій розробці передує дослідно-промислова експлуатація родовищ, яка може тривати до 10 років. У підсумку, увесь етап геологічного вивчення родовищ (включаючи буріння і випробування свердловин, дослідно-промислову розробку) виключений зі сфери застосування ОВД. Окрім того, продовження строків спеціальних дозволів на користування надрами не передбачатиме проведення ОВД.

22 березня 2018 року Мінприроди організувало та провело перше громадське слухання відповідно до процедури ОВД, на якому обговорювалась планова нова діяльність ДП “Котопільське лісове господарство” (Рівненська область)¹⁰¹. Врахування зауважень, отриманих під час громадського слухання, має бути висвітлено у Звіті про громадське обговорення. Загалом, питання проведення громадських слухань має бути додатково врегульовано Мінприроди.

Водночас, Мінприроди спільно з проектом технічної підтримки продовжує навчання представників департаментів екології обласних державних адміністрацій щодо процедур проведення оцінки впливу на довкілля.¹⁰²

¹⁰⁰ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61900

¹⁰¹ <https://menr.gov.ua/news/32199.html>

¹⁰² <https://menr.gov.ua/news/32225.html>

Довкілля та відновлювані джерела енергії

Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище (стаття 363 УА)

20 березня 2018 року Верховна Рада України ухвалила в другому читанні та в цілому Закон про стратегічну екологічну оцінку (реєстр. № 6106 від 21.02.2017 р.)¹⁰³. За ухвалення законопроекту №6106 проголосувало 233 народні депутати. Наразі закон направлено на підпис Президента.

Впровадження механізму СЕО має забезпечити врахування екологічної складової в процесі розробки і прийняття документів державного планування, зокрема шляхом оцінки екологічних наслідків їх виконання.

Прийняття даного законопроекту свідчить про те, що міністр екології О.Семерак готовий вкладати політичний капітал у суто «екологічні» проекти і, що такі ініціативи готові підтримати представники цілком різних політичних сил, у тому числі й опозиції.

Проте закон в даній редакції містить низку викликів щодо якості і повноти проведення СЕО в Україні. Ключовим негативним нововведенням стала норма про дискримінаційність поняття громадськості. Одним із ключових принципів СЕО є залучення громадськості до прийняття рішень. Проте в рамках прийнятого закону термін «громадськість» має чітку географічну прив'язку – особи, їх об'єднання, організації чи групи, «zareєстровані на території, на яку поширюється дія документа стратегічного планування». Така прив'язка реалізації прав до місця реєстрації обмежує конституційні права громадян, а також може стати на заваді фаховому рівню громадських обговорень в рамках СЕО, таким чином нівелюючи їх.

Водночас із сфери дії закону вилучено розробку короткотермінових регіональних програм соціально-економічного розвитку, принаймні до 01.01.2020р., в той час як в країнах Європейського Союзу такі програми є обов'язковими об'єктами для проведення СЕО. Також застосування СЕО до планування територій значно обмежено спеціальними положеннями щодо містобудівної документації відповідно до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності».

Директива 2003/4/ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації та про скасування Директиви №90/313/ЄЕС (стаття 363 УА)

6 березня 2018 року Мінприроди винесло на громадське обговорення Концепцію створення Загальнодержавної автоматизованої системи «Відкрите довкілля».¹⁰⁴ Відповідно до інформації Мінприроди, Концепція – “це перший документ національного рівня, який відкриє громадянам вільний доступ до інформації про стан довкілля. Надання такої послуги із застосуванням телекомунікаційних технологій та глобальних інформаційних мереж сприятиме переходу на якісно новий рівень державного управління у сфері довкілля. Важливо, що цей механізм підвищить ефективність діяльності органів виконавчої влади при прийнятті рішень з питань екологічної безпеки на території України та у транскордонному контексті.” Створення такої автоматизованої системи також позиціонується як впровадження механізмів електронного врядування в державному управлінні.

¹⁰³ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61186

¹⁰⁴ <https://menr.gov.ua/news/32130.html>

Довкілля та відновлювані джерела енергії

Директива 2003/35/ЄС про забезпечення участі громадськості у підготовці окремих планів та програм, що стосуються навколишнього середовища, та внесення змін та доповнень до Директив №№85/337/ЄЕС та 96/61/ЄС про участь громадськості та доступ до правосуддя (стаття 363 УА)

Імплементация Директиви 2003/35/ЄС тісно пов'язана з реалізацією Оргуської конвенції в Україні, зокрема положень, що стосуються участі громадськості та доступу до правосуддя, а також із імплементацией Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище. Належна імплементация останньої, включаючи застосування на практиці, забезпечить імплементацию практично більшості положень директиви щодо участі громадськості.

20 березня 2018 року Верховна Рада України ухвалила в другому читанні та в цілому Закон про стратегічну екологічну оцінку¹⁰⁵. Стаття 12 Закону регламентує питання громадського обговорення у процесі стратегічної екологічної оцінки. Тим не менше, застосування обмежень до визначення громадськості у прив'язці до місця реєстрації обмежує конституційні права громадян, а також може стати на заваді фаховому рівню громадських обговорень в рамках СЕО.

Директива 2010/75/ЄС про промислові викиди (всеохоплююче запобігання і контроль забруднень) (стаття 363 УА)

23 березня 2018 року у Відні (Австрія) відбулося 3-є засідання Комітету з питань енергетики та клімату Енергетичного Співтовариства, де були розглянуті Рекомендації із розроблення інтегрованих енергетичних та кліматичних планів для країн-учасниць цього об'єднання. Остап Семерак, співголова Комітету, зазначив, що ЄС останнім часом активно посилює свою інтегровану енергетичну та кліматичну політику на період 2020-2030 років, оскільки на енергетичний сектор припадає найбільша частка викидів CO₂. «Наша держава також має поступово змінювати вектор своєї енергетичної політики, переорієнтовуючись на «зелені» технології. Завдяки співпраці в рамках Енергетичного Співтовариства, Україна прийняла рішення із 2020 року розробляти інтегровані енергетичні та кліматичні плани. Це ще один крок до європейської інтеграції енергетичної та кліматичної політик та посилення наших позицій на міжнародній арені щодо запобігання небезпечній зміні клімату», - сказав Остап Семерак.¹⁰⁶

Директива 2009/147/ЄС про захист диких птахів (стаття 363 УА)

Парламент проголосував за зміни до Закону України «Про природно-заповідний фонд» (щодо повноважень в галузі охорони навколишнього природного середовища)¹⁰⁷. Зміни до закону дадуть можливість врегулювати втрачене управління у сфері заповідної справи на місцевому рівні, і питання залишається за практичною реалізацією цих нових положень.

Мінприроди нарешті вийшло з ініціативою щодо впровадження двох природоохоронних директив ЄС – пташиної та оселищної.¹⁰⁸ Під час прес-конференції 12 березня 2018 р. міністр екології О.Семерак оголосив про початок громадського обговорення проекту Закону України «Про території Смарагдової мережі». Незрозумілим у цій ситуації залишається акцент на впровадження Смарагдової мережі. Звичайно, що на шляху створення мережі природоохоронних європейських територій НАТУРА 2000 на сьогодні стоїть низка перешкод, базово той факт, що Україна не є членом ЄС. Проте певні домовленості на двосторонньому рівні дали б шанс українській природі стати частиною європейської природи не

¹⁰⁵ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61186

¹⁰⁶ <https://menr.gov.ua/news/32193.html>

¹⁰⁷ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58936

¹⁰⁸ <https://menr.gov.ua/news/32145.html>

Довкілля та відновлювані джерела енергії

лише географічно, а й політично, а також відкрили б нові можливості для фінансування новостворених об'єктів охорони природи.

Директива 2009/29/ЄС про заохочення до використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел та якою вносяться зміни до, а в подальшому скасовуються Директиви 2001/77/ЄС та 2003/30/ЄС (Стаття 338 Угоди про асоціацію)

Зростають темпи будівництва енергетичних об'єктів, які працюють на ВДЕ. Так, наприклад, за I квартал поточного року в експлуатацію було введено 159,4 МВт генеруючих потужностей¹⁰⁹ (92% з яких складають ВЕС та СЕС). При цьому варто зазначити, що майже 50 МВт потужностей було встановлено в Херсонській області. Це в 2,4 рази перевищує потужність, введену в експлуатацію за аналогічний період минулого року. Середня потужність «зелених» об'єктів складає 3 МВт. Таким чином, інвестори, зокрема іноземні, все активніше заходять на ринок. Експерти і учасники ринку відзначають, що причинами зростання потужності ВДЕ цього року стало підвищення довіри інвесторів до ринку і прозора процедура виділення регулятором «зеленого» тарифу новим проектам.

Водночас, навіть таких темпів не вистачає для виконання Національного плану дій з відновлюваної енергетики до 2020 року. І, паралельно з цим, постає питання оплати за вже наявні потужності. Так, наприклад, об'єкти ВДЕ, які в енергосистемі займають менше 2%, отримують 7% виручки ринку електроенергії. У зв'язку з цим наразі загострилася дискусія щодо необхідності вдосконалення правил, за якими розвивається «зелена» енергетика в Україні: зокрема, за рахунок введення сучасних аукціонних інструментів для великих промислових об'єктів. Чергового поштовху дискусії дав народний депутат Л. Підлісецький, який за результатами круглого столу «Впровадження конкурентних інструментів закупівлі «зеленої» енергії в Україні» опублікував у вигляді тез Концепцію впровадження конкурентних механізмів ціноутворення на електроенергію з відновлюваних джерел енергії¹¹⁰, на основі якої в найближчому майбутньому готуватиметься законопроект.

Серед головних тез Концепції:

- В аукціонах беруть участь всі об'єкти сонячної генерації – більше 5 МВт, вітрової – більше 10 МВт.
- Об'єкти меншої потужності можуть за бажанням брати участь в аукціоні або отримати передбачений Законом «зелений» тариф, який діє до 2030 року.
- PrePPA для проектів у сонячній енергетиці – 2 роки; вітрової – 3 роки. З моменту переходу на аукціони всі PrePPA (окрім 5,10 МВт) укладаються за результатом аукціону.
- Термін дії підтримки – 15 років з моменту PPA, амортизація активів – 15 років.
- Ціна не може бути більшою за «зелений» тариф на момент проведення аукціону (не на момент введення в експлуатацію).
- Участь у тендері гарантується банківською гарантією (20% вартості планового (середньостатистичного) річного відпуску е/е по ціні первинної пропозиції на аукціоні).

У Верховній Раді також наголосили на тому, що ця Концепція не відмінняє «зелені» тарифи, адже «він [«зелений» тариф – прим. ред.] прописаний в законодавстві і діятиме до кінця 2029 року»¹¹¹. Втім, документ викликав неоднозначну реакцію. Зокрема, частина громадських організацій написала лист голові Секретаріату Енергетичного Співтовариства Я. Копачу¹¹² з наголосом на тому, що представники громадськості були мало поінформовані про круглий стіл і що процес обговорення нових інструментів має відбуватися прозоріше. Паралельно з цим, громадськість вже починає готувати перші пропозиції

¹⁰⁹ <https://www.slideshare.net/NKREKP/i-2018-92025082?ref=http://www.nerc.gov.ua/?news=7498>

¹¹⁰ http://kompek.rada.gov.ua/news/main_news/73485.html

¹¹¹ http://kompek.rada.gov.ua/news/main_news/73492.html

¹¹² https://drive.google.com/drive/folders/1ID_oO2NyQ5toXQQsawPw7pHL_gKzB4v4

Довкілля та відновлювані джерела енергії

та коментарі до Концепції¹¹³. Тим часом, в Українській вітроенергетичній асоціації заявляють, що перехід на аукціони негативно вплине на подальші темпи будівництва «зеленої» генерації. Голова УВЕА А. Конеченков зауважив, що зараз нарешті відновилося інвестування у галузь і що коли наводять приклад країн ЄС, які перейшли на аукціони, то забувають про те, що в Євросоюзі був зроблений перехід протягом трьох років, щоб підготуватися. Концепцією же передбачено перехід на аукціонні інструменти вже з наступного року.

А. Конеченков також зазначив, що електроенергія з ВДЕ не така вже дорога в Україні: «У нас сьогодні на вітер 10,2 євроцента. Це тариф, за яким можна продавати вироблену вітроенергію на ринку. В Італії – 11 євроцентів. В Угорщині – понад 11. В Австрії, Франції, Бельгії трохи більше 9. Але кредити в банках України пропонують за 20-25%, а в Європі можна взяти кредит за 2-3%. Додайте цю ціну, і ви побачите, що тариф у нас не такий вже і великий».

У інвесторів, які вкладають кошти у будівництво електростанцій на відновлюваних джерелах енергії, зараз напружений період через незрозумілість коли і як саме впроваджуватимуться «зелені» аукціони. На фоні цього, голова підкомітету Комітету ПЕК Л. Підлісецький заявив, що 27 квітня пакет нормативно-правових актів має бути представлений у парламенті. Однак, поки немає ясності щодо точності цієї дати, оскільки Концепція потребує якісного доопрацювання та обговорення всіма учасниками процесу.

Європейсько-українське енергетичне агентство провело незалежне інтернет-опитування щодо точки зору на основні елементи дизайну політики ВДЕ. В опитуванні взяв участь 41 респондент без спеціальної вибірки. Серед учасників опитування: інвестори, девелопери, консультанти, громадські організації, бізнес-асоціації, представники міністерств та міжнародних організацій. Респонденти висловили таку узагальнену позицію: встановлювати квоти необхідно на нововведені встановлені потужності, а не на генерацію. Зважаючи на наявність енергодефіцитних та енергопрофіцитних районів та рівень потенціалу ВДЕ, більшість опитаних підтримали диференціацію вартості підключення та тарифної системи в різних регіонах. Квоти, на думку учасників цього опитування, мають бути диференційовані за кожним видом генерації енергії. Основна частина респондентів підтримали те, що дія тендерної системи має поширюватися на сонце і вітер. Учасники опитування обрали поріг встановленої потужності, від якого проект підпадає під дію тендерної системи: СЕС – 10 МВт, ВЕС – 10-15 МВт. Респонденти в більшості обрали термін дії попереднього договору-купівлі продажу електричної енергії до 10 років, хоча представники саме великих сонячних електростанцій схиляються більш тривалих договорів (15-20 років). Що стосується Концепції системи аукціонів ВДЕ, то вона, на думку учасників опитування, має бути розроблена до кінця 2019 року, а вступити в дію не раніше 2020 року.

¹¹³ <http://ecoaction.org.ua/ekodiya-pidhotuvala-komentari-schodo-vde.html>

Нафта

Протягом березня відбувалося коригування змісту, строків та переліку виконавців завдань, передбачених оновленим Планом заходів з виконання Угоди про асоціацію. Після тривалих зvolekanyx ухвалено закон, спрямований на імплементацію Директиви 94/22/ЄС про умови надання й використання дозволів на розвідування, розроблення й виробництво вуглеводнів. Цим документом скасовано необхідність отримання 14 дозволів і реалізації шести обов'язкових процедур та суттєво прискорено погодження виконання робіт з освоєння та експлуатації нафтогазових родовищ. Водночас, за ініціати́ви Держрезерву та Національного інституту стратегічних досліджень, активізовано роботу з виконання вимог Директиви 2009/119/ЄС у частині створення мінімальних запасів нафти й нафтопродуктів.

Директива 2009/119/ЄС стосовно накладення на держав-членів ЄС зобов'язання щодо підтримки мінімальних запасів сирої нафти та/або нафтопродуктів (ст. 338 Угоди про асоціацію)

7 березня 2018 року оновленим Планом заходів¹¹⁴ із виконання Угоди про асоціацію перенесено строки:

- розроблення й затвердження моделі мінімальних запасів нафти й нафтопродуктів, розроблення, опрацювання з експертами ЄС та подання на розгляд Кабінету Міністрів законопроекту про підтримку мінімальних запасів нафти і нафтопродуктів – із грудня 2017 на 1 липня 2018 року (відповідальні – Держрезерв, Міненерговугілля і ПАТ «НАК Нафтогаз України» (за згодою), завдання 749 плану);
- підготовки та затвердження бюджету інженерно-технічних заходів, здійснення оцінки потреб у додаткових резервуарних потужностях та їхнього проектування – із грудня 2017 на 31 грудня 2018 року (відповідальні – Держрезерв і Міненерговугілля, завдання 750 плану).

Сформульовані також додаткові завдання Держрезерву й Міненерговугілля щодо:

- розроблення до 31 грудня 2018 року планів дій із введення в обіг екстрених і спеціальних резервів у разі значного порушення постачання нафти (завдання 749.3 плану);
- здійснення будівництва додаткових резервуарів і закупівлі нафти й нафтопродуктів, необхідних для формування їх мінімальних запасів, до 31 грудня 2019 року (завдання 753.1 і 753.2 плану);
- розроблення докладних переліків усіх спеціальних та екстрених резервів, що зберігаються на території України, й запровадження регулярного подання Секретаріату Енергетичного Співтовариства звітів про резерви нафти й нафтопродуктів, до 31 грудня 2022 року (завдання 757 плану).

При цьому поява доручень про побудову резервуарів і закупівлю нафти й нафтопродуктів протягом 1,5 року свідчить, що їхні автори мають поверхове уявлення про предмет регулювання, адже побудова щонайменше 1 млн куб. м потужностей потребуватиме набагато більше часу, а придбання нафти й нафтопродуктів в обсязі, достатньому для формування їх мінімальних запасів, – виділення в 2019 році 3 % ВВП України.

На виконання завдання 749 плану заходів¹¹⁵ Держрезервом розроблено проект постанови Уряду «Про затвердження Моделі формування мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів і її фінансування в Україні». Згідно з цим документом:

- запаси мають бути створені в обсязі, представленому 90 днями середньодобового імпорту нетто (2 млн т н.е.) із співвідношенням нафти й нафтопродуктів 30:70; під нафтопродуктами розуміють автомобільний бензин і дизельне паливо у співвідношенні 38:62;
- управління запасами нафти й нафтопродуктів здійснюватиме Центральна компанія, в якій 70% перебуватиме у власності держави, 30% – операторів ринку;

¹¹⁴ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-z-odniyeyi-storoni-ta-yevropejskim-soyuzom-yevropejskim-spivtovaristvom-z-atomnoyi-energiyi-i-yihnimi-derzhavami-chlenami-z-inshoyi-storoni>

¹¹⁵ Там же.

Нафта

- запаси формуються з цільових відрахувань із кожного реалізованого літра бензину й дизельного палива; довгострокових позик від міжнародних фінансових організацій; укладання угод stock-tickets.

За станом на 5 квітня 2018 року проект постанови перебував на узгодженні в центральних органах виконавчої влади.

Директива 2009/28/ЄС про заохочення до використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел, та якою вносяться зміни до, а в подальшому скасовуються Директиви 2001/77/ЄС та 2003/30/ЄС

На виконання вимог Директиви 2009/28/ЄС у частині заохочення до використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел, Програмою робіт з національної стандартизації на 2018 рік¹¹⁶ передбачено до кінця року ухвалити 16 національних стандартів, що визначають вимоги до виробництва, методів випробувань, транспортування й зберігання скрапленого нафтового газу й рідкого палива з біологічними компонентами (передусім етанолу як компонента бензину).

1 лютого 2018 року набув чинності прийнятий методом перекладу національний стандарт ДСТУ EN 589:2017 «Палива автомобільні. Газ нафтовий скраплений. Технічні вимоги та методи контролювання», ідентичний щодо EN 589:2008+A1:2012 Automotive fuels – LPG – Requirements and test methods¹¹⁷. Документом установлені технічні вимоги й методи контролювання скрапленого нафтового газу, призначеного для застосування в транспортних засобах із двигунами, спеціально сконструйованими та переобладнаними для роботи на такому автомобільному паливі. 12 березня 2018 року наказом Міненерговугілля № 159¹¹⁸ утворено Міжвідомчу робочу групу з підготовки проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Технічного регламенту щодо вимог до скраплених газів», що має подати відповідний документ на затвердження до 1 листопада 2018 року.

Директива 98/70/ЄС про якість бензину та дизельного палива та внесення змін і доповнень до Директиви 93/12/ЄЕС, що доповнена Директивами 2000/71/ЄК, 2003/17/ЄК та 2009/30/ЄК і Регламентом (ЄС) 1882/2003 (Додаток ХХХ, ст. 360-363, 365, 366 УА)

Програмою робіт з національної стандартизації на 2017 рік¹¹⁹ було передбачено до кінця року ухвалити 33 стандарти, спрямовані на імплементацію Директиви 98/70/ЄС. Із них, за станом на 5 квітня 2018 року, затверджено 11, для семи розроблено перші редакції, для двох – наступні, ще 13 повернуто на доопрацювання¹²⁰. Роботу над ними заплановано завершити до кінця року¹²¹.

Міненерговугілля зобов'язувалося до 1 січня 2018 року розробити Технічний регламент щодо вимог до авіаційних бензинів та палив для реактивних двигунів, що відповідає вимогам Директиви 98/70/ЄС (завдання 32 плану¹²²). Проте це й згадані вище завдання не було виконано через брак фінансування.

Як і прогнозувалося, Міненерговугілля не встигло визначити до 20 березня 2018 року:

- «єдині правові, організаційні, фінансово-економічні засади щодо здійснення контролю якості нафтопродуктів відповідно до норм та правил ЄС» (завдання 1702 плану заходів¹²³);
- ДП «Науково-дослідний інститут нафтопереробної та нафтохімічної промисловості «НАСМА» відповідальним органом за моніторинг якості палива на ринку України (завдання 1702.8);

При цьому поява завдань 1703.1-3 і 6 про проведення оцінки національного споживання палива; розроблення та впровадження системи моніторингу якості і безпечності нафтопродуктів; забезпечення

¹¹⁶ <http://uas.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/2018-02-20.zip>

¹¹⁷ http://www.leonorm.com/P/News/09_2017/N299_2017-09-25.rtf

¹¹⁸ http://www.mev.gov.ua/sites/default/files/docfiles/nakaz_no_159_vid_12.03.2018.pdf

¹¹⁹ http://uas.org.ua/wp-content/uploads/2017/04/Program_2017_nakaz_N64_2017-04-03.xlsx

¹²⁰ http://uas.org.ua/wp-content/uploads/2017/12/Zvit_vikonan-sichen-01-01-2018_Program-2017.xlsx

¹²¹ <http://uas.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/2018-02-20.zip>

¹²² <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=d8571d0b-53a6-4ade-88c1-75579be0cb39>

¹²³ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-z-odniyeyi-storoni-ta-yevropejskim-soyuzom-yevropejskim-spivotvaristvom-z-atomnoyi-energiyi-i-yihnimi-derzhavami-chlenami-z-inshoyi-storoni>

функціонування системи міжлабораторних порівнянь результатів випробування для підтвердження якості випробувань; розроблення та впровадження системи збору внутрішньодержавних даних про якість палива «до 20 березня 2018 року» свідчить, що їхні автори мають достатньо поверхове уявлення про предмет регулювання, оскільки реалізація цих заходів потребує фінансування й набагато більше часу.

Що ж до завдання 1703.4, яким передбачено встановити вимоги для позашляхових транспортних засобів та сільськогосподарських і лісгосподарських тракторів «для забезпечення можливості використання неетилованого бензину», то воно виглядає безглуздим, оскільки ввезення та реалізація етилованого бензину заборонені згідно з законом¹²⁴ із 01 січня 2003 року.

Директива 94/63/ЄС про контроль викидів летких органічних сполук із резервуарів із нафтопродуктами та при їхньому транспортуванні з нафтобаз до заправних станцій, зі змінами й доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) 1882/2003 (Додаток XXX, ст. 360-363, 365, 366 УА)

На виконання вимог Директиви 94/63/ЄС щодо проведення інвентаризації терміналів для зберігання та завантаження нафтопродуктів опублікованим 7 березня 2018 року планом заходів¹²⁵ передбачено до 31 жовтня 2018 року (завдання 1695, відповідальне – Мінприроди):

- розробити, опрацювати з експертами ЄС на подати на затвердження Кабінетові Міністрів проект технічного регламенту, яким встановлюватимуться вимоги до зберігання, транспортування та перевантаження палива, відповідного обладнання та сервісних станцій;
- проведення інвентаризації терміналів для зберігання та завантаження бензину;
- розроблення рекомендацій щодо здійснення контролю роботи автозаправних станцій та резервуарів для зберігання нафтопродуктів невеликого розміру.

При цьому дивує, що:

- в завданнях 1695 і 1695.4 ідеться лише про бензин, тоді як Директива 94/63/ЄС стосується всіх нафтопродуктів;
- в завданні 1695.5 згадано незрозумілі «резервуари для зберігання нафтопродуктів невеликого розміру».

Директива 94/22/ЄС про умови надання й використання дозволів на розвідування, розроблення та виробництво вуглеводнів (Додаток XXVII, ст. 279, 280, 341 УА)

15 березня, завдяки проведенню першого в 2018 році успішного засідання Комісії з питань надрокористування, розблоковано «роботу низки підприємств у частині ліцензування»¹²⁶. Держгеонадрам рекомендовано надати й продовжити 133 дозвільні документи понад 40 надрокористувачам. Засідання Комісії, заплановані на 16, 23 лютого і 2 березня 2018 року, не відбулися через відсутність кворуму.

29 березня 2018 року Президент підписав Закон України від 1 березня 2018 року № 2314-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення деяких аспектів нафтогазової галузі»¹²⁷. Цим документом, що скасував необхідність отримання 14 дозволів і реалізації шести обов'язкових процедур та суттєво прискорив погодження виконання робіт з освоєння та експлуатації нафтогазових родовищ, було внесено зміни:

- до статті 97 Земельного кодексу України щодо надання можливості юридичним особам після закінчення дослідно-промислової розробки родовищ та введення родовищ у промислову розробку використовувати земельні ділянки на підставі договору з власником землі або за погодженням із землекористувачем на період зміни їх цільового призначення та оформлення документів, які посвідчують право користування ними;

¹²⁴ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2786-iii>

¹²⁵ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-z-odniyeyi-storoni-ta-yevropejskim-sovuzom-yevropejskim-spivtovaristvom-z-atomnoyi-energiyi-i-yihnimi-derzhavami-chlenami-z-inshoyi-storoni>

¹²⁶ <http://geo.gov.ua/novyna/komisiya-z-nadrokorystuvannya-rekomenduvala-derzhgeonadram-vydaty-133-dozvoly-40-kompaniyam>

¹²⁷ <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2314-viii>

Нафта

- до статей 98 та 99 Земельного кодексу України щодо надання можливості використання механізму сервітуту для будівництва об'єктів нафтогазодобування та трубопровідного транспорту, що дозволить використовувати земельні ділянки без зміни їх цільового призначення;
- до статті 168 Земельного кодексу України, що зняття та перенесення ґрунтового покриття земельних ділянок для проведення робіт з буріння і облаштування нафтогазових свердловин, будівництва та експлуатації об'єктів трубопровідного транспорту тощо може здійснюватиметься без спеціального дозволу, а на підставі робочого проекту із землеустрою;
- до статей 156 та 207 Земельного кодексу України щодо відшкодування власникам землі та землекористувачам збитків, заподіяних унаслідок використання сільськогосподарських земель для потреб нафтогазової галузі, а також втрат сільськогосподарських угідь;
- до Кодексу України «Про надра» (статті 17, 24, 48), Закону України «Про нафту та газ» (статті 1, 36) і Гірничого закону України (стаття 24) щодо скасування обов'язкового отримання гірничого відводу;
- до статті 4 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» щодо скасування необхідності реєстрації об'єктів нафтогазобудування як об'єктів містобудівної діяльності;
- до статті 35 Закону України «Про нафту і газ» щодо запровадження декларативного принципу погодження проектів розробки родовищ;
- до статті 39 Закону України «Про нафту і газ» щодо надання надрокористувачам права розпоряджатися геологічною інформацією, яка належить їм на праві власності, самостійно без погодження з органами державної влади та місцевого самоврядування;
- до статті 45 Закону України «Про нафту і газ» щодо розширення кола суб'єктів, що здійснюють геолого-економічну оцінку запасів нафти і газу.

2 березня 2018 року Мінприроди спрямувало до Державної регуляторної служби на погодження проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо припинення права користування надрами», що має на меті закріплення на законодавчому рівні дієвих механізмів впливу на надрокористувачів, які порушують вимоги законодавства, несвоечасно та не в повному обсязі сплачують ренту плати за користування надрами¹²⁸. У разі ухвалення цього документа, надрокористувач, що має заборгованість із сплати рентної плати, не зможе отримати новий чи продовжити строк дії чинного дозволу на користування надрами, тоді як Держгеонадра отримає право за поданням ДФС:

- зупиняти дію спеціальних дозволів на користування надрами у випадку виникнення у надрокористувача податкового боргу з рентної плати за користування надрами, що перевищує 1300 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб (окрім випадків укладення договору про розстрочення (відстрочення) такого податкового боргу);
- анулювати спеціальні дозволи на користування надрами у випадках:
 - наявності у користувача надрами податкового боргу, що перевищує 6000 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
 - дострокового розірвання договору про розстрочення (відстрочення) податкового боргу зі сплати рентної плати за користування надрами, розмір якого перевищує 1300 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
 - повторного виникнення у користувача нафтогазоносними надрами податкового боргу зі сплати рентної плати за користування надрами у розмірі, що перевищує 1300 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, протягом 12 місяців, наступних за місяцем повного погашення попередньої суми боргу.

За повідомленням Мінприроди, 14 березня 2018 року Уряд «ухвалив постанову про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів від 30 травня 2011 року № 594 і 615»¹²⁹.

¹²⁸ http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2018/03/3_1_02_03_2018.pdf

¹²⁹ <https://menr.gov.ua/news/32164.html>

Нафта

Зазначений документ, що доповнює проект постанови¹³⁰, має усунути невідповідності в Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами та Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами, виходячи з практики їхнього застосування, зокрема:

- виключити програму робіт на ділянках надр із пакета аукціонної документації, що подається разом із заявою для виставлення дозволу на користування ділянкою надр на аукціон;
- подавати заяву разом із документами, необхідними для одержання спеціальних дозволів на користування надрами, також і в електронній формі;
- виключити норму, що забороняє надання дозволу без проведення аукціону особі, що не виконує програми робіт на ділянках надр, на користування якими їй вже надано дозвіл, або щодо якої виявлені порушення правил користування надрами на таких ділянках, що зафіксовані в актах перевірок, приписах або розпорядженнях відповідних органів у сфері надрокористування до моменту їх усунення;
- вилучити норми про обов'язкове скріплення печаткою заяв та інших документів, що подають суб'єкти господарювання для надання спеціальних дозволів на користування надрами.

У повідомленні Мінприроди від 15 березня 2018 року¹³¹ йдеться також про:

- запровадження електронної подачі документів для одержання чи продовження строку дії спеціальних дозволів на користування надрами;
- встановлення чітких строків інформування надрокористувача про прийняте рішення та визначення терміну видачі відповідних документів;
- заборону відчуження чи переведення у приватну власність спеціальних дозволів, виданих підприємствам державного сектору економіки, в тому числі шляхом заснування ними нових юридичних осіб чи в разі участі в юридичній особі надрокористувача іншої юридичної особи.

Попри це, насторожує, що, за станом на 5 квітня 2018 року, згадана в повідомленні Мінприроди постанова була відсутня серед документів, ухвалених Урядом 14 березня¹³², а її доопрацьований проект, учетверте (!) поданий Мінприроди на погодження до Державної регуляторної служби¹³³, 16 березня 2018 року рішенням № 117¹³⁴ було визнано таким, що не відповідає ключовим принципам державної регуляторної політики (раніше це було зроблено рішеннями № 510¹³⁵ і 614¹³⁶; ще одного разу проект було відізнано для доопрацювання).

Не змінилася ситуація довкола підготовки Кодексу України про надра, нова редакція якого мала бути ухвалена ще в 2016 році¹³⁷. Хоча подання проекту нового Кодексу до Верховної Ради було заплановано на четвертий квартал 2017 року (ціль I, завдання 202 плану¹³⁸), за станом на 20 березня 2018 року він ще «опрацьовується заінтересованими органами»¹³⁹, а згідно з планом¹⁴⁰ новим терміном його підготовки визначено четвертий квартал 2018 року (завдання 1). При цьому дивує, що:

- тим же планом у той же термін Держгеонадра збираються готувати зміни до статті 62 чинного Кодексу (завдання 4);

¹³⁰ http://www.geo.gov.ua/sites/default/files/imce/proekt_postanovy_0.doc

¹³¹ <https://menr.gov.ua/news/32164.html>

¹³²

<https://www.kmu.gov.ua/ua/npasearch?params=type=npa&key=&from=13.03.2018&to=15.03.2018&num=&category=3&tag=%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D1%83%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%20%D0%BD%D0%B5%20%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BE>

¹³³ http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2018/03/3_1_02_03_2018.pdf

¹³⁴ http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2018/03/2835-vid-16.03.18_18.pdf

¹³⁵ http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2017/10/10098_15_11_17.pdf

¹³⁶ http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2017/12/11915_29_12_17.pdf

¹³⁷ http://www.kmu.gov.ua/document/248102926/Dir_94_22.pdf

¹³⁸ <http://www.kmu.gov.ua/document/249935381/R0275.doc>

¹³⁹ <http://www.drs.gov.ua/deregulation/plan-deregulyatsiyi-2016-2017-rr/>

¹⁴⁰ http://geo.gov.ua/sites/default/files/imce/nakaz_no_557.pdf

- опублікованою 7 березня 2018 року постановою Уряду¹⁴¹ передбачено подання на розгляд Кабінетові Міністрів до 31 жовтня 2019 року законопроекту про внесення змін до чинного Кодексу України про надра щодо запровадження переходу від системи отримання спеціальних дозволів на користування надрами до укладення договорів про використання надр (завдання 1765.1, відповідальне – Мінприроди).

Невідомим залишається стан підготовки проектів постанов Уряду:

- «Про внесення змін до Методики визначення початкової ціни продажу на аукціоні спеціального дозволу на право користування надрами»¹⁴² (ціль І, завдання 204¹⁴³), що має запровадити диференційований підхід до оцінювання залежно від цільового призначення робіт (розвідка чи видобуток), ступеня достовірності геологічних матеріалів (ресурси чи запаси) і виду покладів залежно від складності видобутку (традиційні чи нетрадиційні методи);
- «Про внесення зміни до Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр», що мав на меті забезпечити можливість застосування надрокористувачами положень Рамкової класифікації викопних енергетичних та мінеральних ресурсів Організації Об'єднаних Націй 2009 року (UNFC 2009). Класифікацію¹⁴⁴ було запропоновано доповнити пунктом 28, що передбачає можливість використання для потреб користувача надр за його заявою міжнародних стандартів UNFC 2009, CRIRSCO, PRMS тощо¹⁴⁵;
- «Про внесення змін до Методики визначення вартості запасів і ресурсів корисних копалин родовища або ділянки надр, що надаються у користування» (ціль І, завдання 203 плану¹⁴⁶; строк виконання перенесено на грудень 2018 року^{147,148}).

Стаття 279 Угоди про асоціацію в частині забезпечення рівності доступу та здійснення діяльності з розвідки, видобування та виробництва вуглеводнів

Оскільки згідно з пунктом 3 статті 279 кожна сторона повинна гарантувати рівний доступ усіх надрокористувачів до ділянок надр, 12 березня 2018 року на офіційному сайті Держгеонадр розміщено повідомлення про наміри служби розпочати «найближчим часом» процедуру продажу спеціальних дозволів на користування надрами шляхом електронних торгів¹⁴⁹. У рамках реалізації цього проекту 5 березня 2018 року було проведено робочу зустріч з представниками ProZorro.Sale, на якій «обговорено ключові питання функціонування електронної системи». За словами т.в.о. голови Держгеонадр О. Кирилюка: «У 2018 році всі аукціони проводитимуться в режимі он-лайн»¹⁵⁰.

Однак, попри цю заяву, розроблений службою проект постанови Уряду «Про реалізацію пілотного проекту із запровадження порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами шляхом електронних торгів»¹⁵¹ ще не затверджений.

За станом на 5 квітня, не визначено й дату першого в 2018 році аукціону з продажу спеціальних дозволів на користування надрами (хоча Держгеонадра повідомляли, що оголошення про його проведення буде розміщено в газеті «Урядовий кур'єр» «у березні»)¹⁵². Утім, серед 13 ділянок, що

¹⁴¹ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-z-odniyeyi-storoni-ta-yevropejskim-soyuzom-yevropejskim-spivtovaristvom-z-atomnovi-energiyi-i-yihnimi-derzhavami-chlenami-z-inshoyi-storoni>

¹⁴² <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1374-2004-%D0%BF>

¹⁴³ <http://www.kmu.gov.ua/document/249935381/R0275.doc>

¹⁴⁴ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/432-97-п>

¹⁴⁵ http://www.geo.gov.ua/sites/default/files/imce/proekt_pkmu_pro_zminy_do_pkmu_no432_okk.doc

¹⁴⁶ <http://www.kmu.gov.ua/document/249935381/R0275.doc>

¹⁴⁷ https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/nakaz_475.pdf

¹⁴⁸ http://geo.gov.ua/sites/default/files/imce/nakaz_no_557.pdf

¹⁴⁹ <http://geo.gov.ua/novyna/derzhgeonadra-planuyut-nayblyzhchym-chasom-rozpochaty-proceduru-prodazhu-specialnyh-dozvoliv>

¹⁵⁰ <http://geo.gov.ua/novyna/v-2018-roci-vsi-aukcioni-provodytymutsya-v-rezhymi-onlayn-oleg-kyrylyuk>

¹⁵¹ http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2017/10/10901_02_10_2017-2.pdf

¹⁵² <http://geo.gov.ua/novyna/derzhgeonadra-cherez-90-dniv-provede-pershyy-aukcion-v-2018-roci>

планується виставити на торги, вуглеводневі відсутні. Таким чином, розвідку нових нафтогазоносних родовищ заблоковано, щонайменше, до початку літа.

Оскільки згідно з пунктом 4 статті 279 кожна сторона «може вимагати, щоб суб'єкт, якому було надано дозвіл на здійснення діяльності з розвідки, видобутку та виробництва вуглеводнів, сплатив фінансовий внесок або внесок у вуглеводнях», Держгеонадрам надано дозвіл¹⁵³ провести до кінця 2018 року планові перевірки «діяльності надрокористувачів, які подали до Державної фіскальної служби нульові розрахунки з рентної плати на користування надрами та/або не подали Держгеонадрам звіт за щорічною формою балансової звітності б-гр щодо наявного видобутку (втрат вуглеводнів), що було встановлено як порушення угод про умови користування надрами»¹⁵⁴. Кінцевою метою перевірок надрокористувачів, перелік яких уточнений 6 березня 2018 року¹⁵⁵, є вилучення в них не використовуваних («сплячих») ліцензій.

Стаття 280 Угоди про асоціацію в частині забезпечення прозорості надання ліцензій на розвідку чи дослідження або видобування вуглеводнів

28 березня 2018 року Держгеонадра повідомили про відкриття доступу до геологічної карти України в масштабі 1:200 000, що містить оцифровані геологічні дані за 1991-2015 роки¹⁵⁶. Ресурс було підготовлено в рамках реалізації українсько-канадського проекту Геомар-200¹⁵⁷.

При цьому Мінприроди продовжує зволікати із внесенням змін до Положення про порядок розпорядження геологічною інформацією¹⁵⁸ (ціль I, завдання 206¹⁵⁹), що мають, зокрема, запровадити спрощений цифровий доступ до вторинної геологічної інформації в реальному часі (термін виконання завдання – перший квартал 2017 року¹⁶⁰). 14 жовтня 2017 року очільник Мінприроди О. Семерак відзначив, що «ми вирішили не вносити змін до застарілого Положення про геологічну інформацію, а створити натомість якісно новий документ»¹⁶¹. Проте проект відповідної постанови¹⁶² був відхилений 22 грудня 2017 року Державною регуляторною службою у зв'язку з недотриманням авторами принципів державної регуляторної політики (рішення № 595¹⁶³).

27 березня 2018 року Мінприроди оприлюднило «компромісний варіант» проекту постанови під назвою «Про затвердження Порядку розпорядження геологічною інформацією, внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України та визнання такою, що втратила чинність, постанову Кабінету Міністрів України від 13 червня 1995 року № 423»¹⁶⁴. Документом, зокрема, передбачено:

- установа процедури придбання геологічної інформації, що забезпечуватиме рівний доступ до неї всіх заінтересованих осіб;
- скасування вимоги щодо необхідності погодження реалізації геологічної інформації створеної (придбаної) на власні кошти юридичних і фізичних осіб;
- заміна повідомленням погодження з Держгеонадрами реалізації геологічної інформації;
- запровадження виключних підстав для відмови у продажу геологічної інформації;

¹⁵³ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-pereliku-organiv-derzhavnogo-naglyadu-kontrolyu-na-yaki-ne-poshiruyetsya-diya-zakonu-ukrayini-pro-timchasovi-osoblivosti-zdiysnennya-zahodiv-derzhavnogo-naglyadu-kontrolyu-u-sferi-gospodarskoyi-diyalnosti>

¹⁵⁴ <http://geo.gov.ua/novyna/bilshhe-70-nadrokorystuvachiv-podavaly-nulovi-pokaznyky-u-podatkovy-rozrahunky-kabmin-znyav-0>

¹⁵⁵ <http://geo.gov.ua/storinka/plany-perevirok-nadrokorystuvachiv>

¹⁵⁶ <http://geoinf.kiev.ua/wp/kartograma.htm>

¹⁵⁷ <http://geo.gov.ua/novyna/derzhgeonadra-vidkryly-dostup-do-geologichnoyi-karty-ukrayiny-v-masshtabi-1200-000>

¹⁵⁸ <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/423-95-%D0%BF>

¹⁵⁹ <http://www.kmu.gov.ua/document/249935381/R0275.doc>

¹⁶⁰ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1079-2016-%D1%80/paran146#n146>

¹⁶¹ <https://menr.gov.ua/news/31745.html>

¹⁶² http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2017/12/13843_06_12_17.pdf

¹⁶³ http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2017/12/11691_22_12_17.pdf

¹⁶⁴ <https://menr.gov.ua/news/32210.html>

Нафта

- забезпечення можливості ознайомлювати третіх осіб із геологічною інформацією, переданою надрокористувачу за договором купівлі-продажу права на користування нею, для виконання цими особами частини робіт та/чи надання послуг.
- запровадження Каталогу геологічної інформації, що дозволить визначати її місцезнаходження та власника.

На додачу до цього, опублікованим 7 березня 2018 року планом заходів¹⁶⁵ передбачено створення та впровадження до 31 жовтня 2019 року механізму формування та надсилання до Європейської Комісії щорічного звіту, який містить інформацію про географічні ділянки, відкриті для пошуку, розвідування та видобутку, надані дозволи, перелік організацій, що отримали дозвіл, та їх склад, а також оцінювані запаси вуглеводневих ресурсів на території України (завдання 1765.9, відповідальне – Мінприроди).

¹⁶⁵ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-z-odniyeyi-storoni-ta-yevropeiskim-soyuzom-yevropeiskim-spivtovaristvom-z-atomnoyi-energiyi-i-yihnimi-derzhavami-chlenami-z-inshoyi-storoni>

Бізнес-клімат

Завершився відбір кандидатів на 5 вакантних посад членів НКРЕКП, втім до призначення справа не дійшла, оскільки Адміністрація Президента не завершила спеціальну перевірку. Водночас, були звільнені два тимчасових комісіонери, що призвело до чергової відсутності кворуму в Регуляторі. Вступили в дію два закони – про приватизацію та про товариства з обмеженою відповідальністю. Обидва спрямовані на підвищення інвестиційної привабливості та зменшення різного роду ризиків при веденні господарської діяльності. Тим часом, Державна фіскальна служба працює над спрощенням процедур з подання звітності компаніям та підприємцям.

У Верховній Раді зареєстровано проекти законів, які мають на меті полегшити валютне регулювання та здійснення валютних операцій, що матиме позитивний вплив на бізнес клімат в Україні загалом. Також зареєстровано законопроект щодо узгодження Законів України із Законом «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

Стаття 277 про Регулятора (положення Директив 2009/72/ЄС та 2009/73/ЄС в частинах про регулюючий орган)

Конкурсна комісія з добору кандидатів на вакантні посади членів НКРЕКП провела дві обов'язкових співбесіди та 23 березня оголосила попередній рейтинг¹⁶⁶. Тим не менш, Комісія не змогла зробити Президенту України подання на 10 кандидатів на 5 вільних посад членів НКРЕКП оскільки не завершена спеціальна перевірка кандидатів, передбачена [Законом України](#) "Про запобігання корупції", і перевірка, передбачена [Законом України](#) "Про очищення влади".¹⁶⁷ Адміністрація Президента (АП), станом на кінець березня¹⁶⁸ не завершила спеціальну перевірку кандидатів. У зв'язку з цим, члени Конкурсної комісії направили листа до АП з проханням пришвидшити процес¹⁶⁹.

Затримка з проведенням спецперевірки кандидатів та вимушене перенесення дати початку збору документів¹⁷⁰ зумовили відтермінування завершення першого відбору¹⁷¹ щонайменше на 20 календарних днів (за умови, що Президент максимально використає час на розгляд поданих кандидатур). Між тим, з 23 березня у складі Регулятора знову немає кворуму: Президент звільнив тимчасово призначених комісіонерів В.Морозову¹⁷² та В.Таратуну¹⁷³.

Обидві співбесіди з кандидатами проводились без онлайн-трансляції всупереч вимогам ст. 8 ЗУ "Про НКРЕКП" проводити засідання Конкурсної комісії у формі відкритих слухань з трансляцією у режимі реального часу. Змінами від 15 березня¹⁷⁴ у Регламенті роботи Конкурсної комісії¹⁷⁵ уточнено форми її роботи: відкриті слухання, робочі наради та співбесіди. Згідно з ними, співбесіди проводяться під аудіо-чи відеозапис, але не з онлайн-трансляцією. Водночас, завдяки відкритій інформації про кандидатів¹⁷⁶, громадські активісти здійснили "оцінку доброчесності" всіх претендентів на посаду: наявність потенційного конфлікту інтересів, відповідності майна і витрат задекларованим доходам та можлива причетність до корупції чи інших зловживань¹⁷⁷.

Секретаріат Енергетичного співтовариства 21 березня опублікував Звіт щодо оцінки незалежності

¹⁶⁶ http://kompek.rada.gov.ua/documents/konkurs_com/zasid_kc/73495.html

¹⁶⁷ http://kompek.rada.gov.ua/documents/konkurs_com/zasid_kc/73495.html

¹⁶⁸ <http://www.president.gov.ua/lustration/lustr-list/lustr-nkrekp/kandidati>

¹⁶⁹ <http://kompek.rada.gov.ua/uploads/documents/30309.pdf>

¹⁷⁰ Через технічну проблему, перший конкурс було переоголошено з 29 грудня 2017 року на 10 січня 2018 року.

¹⁷¹ Другий конкурс було оголошено 26 лютого, а 12 квітня завершиться збір документів. Після цього впродовж 30 днів проводитиметься оцінка кандидатів і ще 1 місяць на розгляд Президентом поданих Конкурсною комісією чотирьох кандидатів (по 2 на 1 вакансію)

¹⁷² <http://www.president.gov.ua/documents/802018-23838>

¹⁷³ <http://www.president.gov.ua/documents/812018-23842>

¹⁷⁴ <http://kompek.rada.gov.ua/uploads/documents/30306.pdf>

¹⁷⁵ http://kompek.rada.gov.ua/documents/konkurs_com/pr_bdkc/73346.html

¹⁷⁶ http://kompek.rada.gov.ua/documents/konkurs_com/kandydat_nkrekp/

¹⁷⁷ <http://dixigroup.org/publications/dixi-group-publikuye-onovlenu-ocinku-pretendentiv-na-posadi-chleniv-nkrekp/>

Бізнес-клімат

НКРЕКП відповідно до Третього енергетичного пакету. У Звіті висловлена занепокоєність фактами порушень незалежності Регулятора (затримка з прийняттям бюджету, затягування публікацій НПА НКРЕКП в газеті «Урядовий кур'єр» та інш) та надані рекомендації стосовно можливих змін Закону про НКРЕКП.¹⁷⁸ Окрім того, йдеться і про такі недоліки, як про виявлену недосконалість в обґрунтуванні регулятором його рішень, так і про недопущення політичного втручання в його діяльність. "З точки зору Секретаріату, необхідно вжити заходів для посилення незалежності НКРЕКП"¹⁷⁹.

Тим часом, НКРЕКП повідомляє, що 8 обленерго відшкодували 913 споживачам 117 тис. грн за неякісно надані послуги відповідно до положень Порядку забезпечення стандартів якості надання послуг з електропостачання. Разом з тим, згідно з формами звітності НКРЕКП №11 та №12, таку компенсацію мали б отримати близько 120 тис. споживачів, відтак Регулятор перевірятиме ці факти порушень при перевірках компаній впродовж 2018 року¹⁸⁰.

Стаття 378-379 щодо створення сприятливих умов для ведення бізнесу

Президент України за підтримки Нацбанку подав проект Закону про валюту¹⁸¹. Новий законопроект має на меті встановлення полегшеного режиму валютного регулювання, зокрема надає право здійснювати основну та іншу діяльність, визначену законодавством як у національній, так і в іноземній валюті без отримання відповідної ліцензії НБУ. Повністю виключається стаття 37 про санкції і штрафи за здійснення валютних операцій без ліцензій із ЗУ "Про зовнішньо-економічну діяльність (ЗЕД)".

Також у ВРУ зареєстровано проект закону №8177 щодо лібералізації обігу іноземної валюти та ЗЕД у контексті виконання Концепції нового валютного регулювання, розробленої Нацбанком. Законопроект передбачає можливість застосування в Україні міжнародного факторингу та лізингу, спрощує та у деяких випадках виключає ліцензування валютних операцій, пом'якшує валютний контроль для резидентів та нерезидентів. Також пропонується зменшення валютних обмежень при здійсненні переказу прибутків або дивідендів від іноземних інвестицій¹⁸². На цьому фоні НБУ підвищив облікову ставку до 17% річних¹⁸³.

Підписаний і вступив в силу Закон України "Про приватизацію". Закон створює сприятливі умови для проведення розрахунків нерезидентів за придбані об'єкти приватизації не лише у національній валюті, але і в іноземній. Також Законом передбачено право ініціювання процедури банкрутства з метою імунітету від спроб старих боржників отримати активи. Окрім того, іноземні інвестори отримали право до 2021 року вирішувати спори, апелюючи до права Англії та Уельсу, що потенційно дає додаткові гарантії. Таке право можливо до 2021 року, до повного завершення судової реформи і створення нових судів на всіх рівнях¹⁸⁴.

Підписано також один з основних законів для розвитку малого та середнього підприємництва - Закон «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». Одна з головних переваг - відсутність можливості виключення міноритарного учасника товариства за систематичне невиконання або неналежне виконання обов'язків. Раніше, така можливість була і її використовували для узаконення рейдерських атак на підприємствах.¹⁸⁵

Державна фіскальна служба (ДФС) підписала з фінансовими установами "Угоду про інформаційне співробітництво щодо надання сервісної послуги з передачі фінансовій установі даних з фінансової звітності підприємства". Зокрема, це дозволить спростити та пришвидшити обмін інформацією, а також надасть можливість підприємцям подавати податкову звітність через сервіс онлайн-банкінгу¹⁸⁶.

¹⁷⁸ <https://www.energy-community.org/news/Energy-Community-News/2018/03/21.html>

¹⁷⁹ <https://www.energy-community.org/news/Energy-Community-News/2018/03/21.html>

¹⁸⁰ <http://www.nerc.gov.ua/?news=7451>

¹⁸¹ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63668

¹⁸² http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63705

¹⁸³ https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65065720&cat_id=55838

¹⁸⁴ <http://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-pro-privatizaciyu-rosijski-groshi-u-46126>

¹⁸⁵ <http://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-pro-tovarisstva-z-obmezhenoyu-ta-dod-46294>

¹⁸⁶ <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/332466.html>

Бізнес-клімат

Між тим, протягом періоду з 1 лютого по 21 березня, за принципом “єдиного вікна” оформлено майже 75% або 216,6 тис. із 356,9 тис. митних декларацій¹⁸⁷.

Статті 262-264, 267 про надання державної допомоги

У Верховній Раді зареєстровано проект закону №8191¹⁸⁸ щодо узгодження українського законодавства із Законом про державну допомогу суб'єктам господарювання. Зміни мають здебільшого технічний характер та доповнюють інші закони в частині надання державної допомоги. Зокрема, для всіх розпорядників державних ресурсів встановлюється вимога перед застосуванням погодити з АМКУ відповідні механізми надання допомоги суб'єктам господарювання.

Стаття 278 у частині публікації інформації на ENTSO-E Transparency Platform

У НЕК “Укренерго” повідомили про завершення збору та розкриття тендерних пропозицій щодо розробки програмного забезпечення, необхідного для впровадження нової моделі ринку електроенергії¹⁸⁹. Наступний крок - визначення переможця та завершення закупівлі, після чого розробник зможе приступити до роботи.

Стаття 337-339 про співробітництво у сфері енергетики (у частині імплементації окремих положень Директив 2012/27/ЄС, 2009/72/ЄС та 2009/73/ЄС)

У Верховній Раді зареєстрований проект Постанови №8108 про встановлення тимчасового мораторію на відключення населенню України послуг з постачання електроенергії та газу під час опалювального сезону на період до 2020 року¹⁹⁰. Якщо споживач не платить, будь-який постачальник може розірвати договір. Але відтепер пропонують цим компаніям терпіти такі борги. Хоча логіка такого законодавчого кроку може апелювати до гуманності, проте запропонований механізм не є ринковим та ставить під сумнів якість ініціативи в контексті бізнес-клімату.

Статті 351, 352 у частині оподаткування енергетичних та електроенергетичних товарів (у частині імплементації окремих положень Директив 92/83/ЄЕС, 2008/118/ЄС та 2011/64/ЄС)

Зареєстровано Проект Закону №8160¹⁹¹ щодо стимулювання розвитку галузі електричного транспорту в Україні. Пропонується внести зміни до Митного кодексу та звільнити від оподаткування ввізним митом електромобілі та інші товари для їх виробництва на території України до 31 грудня 2028 року.

¹⁸⁷ <http://sfs.gov.ua/media-tsentrv/novini/331682.html>

¹⁸⁸ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63731

¹⁸⁹ <https://ua.energy/osnovni-podiyi/ukrenergo-na-krok-blyzhche-novogo-rynku-elektroenergiyi/>

¹⁹⁰ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63603

¹⁹¹ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63678

Методологія

ДОДАТОК 1

Перелік статей Угоди про Асоціацію та директив, щодо яких здійснюється моніторинг

Група **«Електроенергетика та ядерна безпека»** проводить моніторинг та оцінку тем «електроенергія», «атомна енергетика», «вугілля» та «подолання наслідків Чорнобильської катастрофи». Це, зокрема, наступні Директиви:

- Ст.269, Глава 11, Розділ IV, Директива 2009/72/ЄС (в частині ринку)
- Ст.270, Глава 11, Розділ IV, Регламент 714/2009/ЄС
- Ст.271, Глава 11, Розділ IV, Регламент 714/2009/ЄС
- Ст. 273, Глава 11, Розділ IV, Регламент 714/2009/ЄС, Директива 2009/72/ЄС
- Ст. 274, Глава 11, Розділ IV, Регламент 714/2009/ЄС, Директива 2009/72/ЄС
- Ст.305, Глава 14, Розділ IV, Директива 2009/72/ЄС, Директива 2005/89/ЄС
- Ст.338, Глава 1, Розділ V
Договори про співпрацю з МФО
- Ст.339, Глава 1, Розділ V, Вугільний ринок
- Ст.342, Глава 1, Розділ V, Співпраця в атомній сфері, Директива Ради 2014/87, Директива Ради 2013/59/Євратом, Директива Ради 2006/117/Євратом
- Ст.342, Глава 1, Розділ V, Співпраця в атомній сфері

Група **«Газ»** проводить моніторинг та оцінку тем «газ», зокрема, імплементацію наступних Директив:

- Статті 338, 341, Директива 2009/73/ЄС (в частині ринку)
- Статті 338, 341, Регламент (ЄС) № 715/2009
- Статті 338, 341, Директива 2004/67/ЄС + Додаток XXVI (дія "Механізму раннього попередження"), статті 275 (несанкціонований відбір), 276 (збої у постачанні), 309 та 314 (вирішення спорів) Угоди про асоціацію
- Глава 11 "Питання, пов'язані з торгівлею енергоносіями" - зокрема статті 269 (ціни на внутрішньому ринку), 270 (заборона подвійного ціноутворення), 271 (режими імпорту-експорту), 272 (режим транзиту) і 273-274 (транспортування, доступ до інфраструктури)
- Додаток XXVII до Глави "Співробітництво у сфері енергетики, включаючи ядерну енергетику" - Директива 94/22/ЄС + статті 279-280 (доступ та здійснення діяльності з розвідки, видобування та виробництва вуглеводнів, а також ліцензування)

Група **«Енергоефективність та соціальні питання»** проводить моніторинг та оцінку імплементації наступних Директив:

- Директива 2010/30/ЄС
- Директива 2010/31/ЄС
- Директива 2012/27/ЄС
- Директива 2009/72/ЄС (в частині соціальних питань)
- Директива 2009/73/ЄС (в частині соціальних питань)
- Статті 338, 341 Угоди про асоціацію

Група **«Довкілля та відновлювальні джерела енергії»** проводить моніторинг та оцінку імплементації наступних Директив:

- Стаття 363, Директива 2011/92/ЄС)
- Стаття 363, Директива 2001/42/ЄС
- Стаття 363, Директива 2003/4/ЄС
- Стаття 363, Директива 2003/35/ЄС
- Директиви 85/337/ЄС та 96/61/ЄС
- Стаття 363, Директива 2008/50/ЄС
- Стаття 363, Директива 1999/32/ЄС

Методологія

Стаття 363, Директива 2009/147/ЄС
Стаття 363, Директива 2010/75/ЄС
Стаття 338, Директива 2009/28/ЄС

Група **«Нафта»** проводить моніторинг та оцінку імплементації наступних Директив:

Директива 2009/119/ЄС
Директива 94/22/ЄС
Директива 98/70/ЄС
Стаття 274 Глави 11 Угоди про асоціацію (Питання, пов'язані з торгівлею енергоносіями)
Стаття 275 Глави 11 Угоди про асоціацію (Питання, пов'язані з торгівлею енергоносіями)
Стаття 276 Глави 11 Угоди про асоціацію (Питання, пов'язані з торгівлею енергоносіями)
Стаття 279 Глави 11 Угоди про асоціацію (Питання, пов'язані з торгівлею енергоносіями)
Стаття 280 Глави 11 Угоди про асоціацію (Питання, пов'язані з торгівлею енергоносіями)
Стаття 337 Угоди про асоціацію
Стаття 338 Угоди про асоціацію
Стаття 339 Угоди про асоціацію
Стаття 363, Директива 94/63/ЄС

Група **«Бізнес клімат»** проводить моніторинг та оцінку імплементації наступних Директив:

Статті 150, 153 Угоди про асоціацію
(у частині імплементації окремих положень
Директив 2014/24/ЄС, 2014/25/ЄС, 89/665/ЄЕС та 92/13/ЄЕС)
Статті 255, 256 Угоди про асоціацію
Стаття 258 Угоди про асоціацію
Статті 262-264, 267 Угоди про асоціацію
Стаття 277 Угоди про асоціацію
(у частині імплементації окремих положень про регулюючий орган
Директив 2009/72/ЄС та 2009/73/ЄС)
Стаття 278 Угоди про асоціацію
(у частині публікації інформації на ENTSO-E Transparency Platform)
Стаття 337-339 Угоди про асоціацію
(у частині імплементації окремих положень Директив 2012/27/ЄС, 2009/72/ЄС та 2009/73/ЄС)
Статті 351, 352 Угоди про асоціацію
(у частині оподаткування енергетичних та електроенергетичних товарів)
Стаття 355 Угоди про асоціацію
Стаття 378-379 Угоди про асоціацію
Статті 381, 382 Угоди про асоціацію

ДОДАТОК 2

Глосарій (стислий опис) актів законодавства ЄС, щодо яких здійснюється моніторинг

Група «Газ»

Директива 2009/73/ЄС про спільні правила внутрішнього ринку природного газу, що замінює Директиву 2003/55/ЄС

Директива спрямована на запровадження спільних правил для передачі, розподілу, постачання та зберігання природного газу. Вона стосується природного газу, скрапленого природного газу (СПГ), біогазу та газу з біомаси. Правила функціонування сектора спрямовані на розвиток конкурентного, безпечного й екологічно стійкого ринку. Обов'язковою є вимога щодо відокремлення операторів системи транспортування (TSO) від функцій з його постачання в рамках вертикально-інтегрованих підприємств. Країни-члени ЄС повинні забезпечити, щоб усі споживачі мали право вибрати постачальника газу і могли його легко змінити протягом щонайдовше 3-х тижнів. Водночас, країни-члени ЄС можуть накладати на постачальників, що продають газ домогосподарствам (населенню), зобов'язання у питаннях безпеки і надійності постачань, регулярності та якості послуг, цін, охорони навколишнього середовища та енергоефективності.

Регламент 715/2009 про умови доступу до мереж транспортування природного газу, що замінює Регламент 1775/2005

Регламент встановлює єдині механізми правил доступу до газотранспортних систем, LNG-терміналів та сховищ, беручи до уваги спеціальні характеристики національних і регіональних ринків. Документ прописує процедуру сертифікації оператора системи транспортування, а також розробки, узгодження, імплементації мережевих кодексів (за участі Європейської мережі операторів транспортування газу ENTSOG). Ключова мета – забезпечити для всіх учасників ринку газу вільний та недискримінаційний доступ до відповідних об'єктів інфраструктури та їх потужностей.

Директива 2004/67/ЄС про здійснення заходів для забезпечення безпеки постачання природного газу

Директива вимагає провадити загальну, прозору і недискримінаційну політику із безпеки постачання, сумісну з вимогами конкурентного ринку, а також визначити ролі та обов'язки учасників ринку (у тому числі в надзвичайних ситуаціях). Уряд має визначити мінімальні стандарти безпеки постачання газу, яких повинні дотримуватися гравці ринку, підготувати і оновлювати план надзвичайних заходів, визначити категорію "вразливих споживачів" та забезпечити їм належний рівень захисту, налагодити взаємодію з Єврокомісією та іншими зацікавленими сторонами.

Група «Електроенергетика та ядерна безпека»

Директива Ради 2014/87/Євратом, яка вносить зміни до Директив 2009/71/ Євратом, що встановлює основи з ядерної безпеки ядерних установок.

(Далі опис завдань Директив 2009/71 вже зі змінами внесеними Директивою 2014/87/)

Завданням Директиви є встановлення основ Співтовариства по підтримці і подальшому зміцненню ядерної безпеки та її регулювання, а також прийняття необхідних заходів для того, щоб держави-члени ЄС затвердили відповідні національні положення з метою забезпечення підвищеного рівня безпеки населення і працівників від небезпечного впливу іонізуючих випромінювань, джерелом яких є ядерні установки. Директива застосовується до будь-якої ядерної установки для мирних цілей, що підлягає ліцензуванню.

Директива Ради 2013/59/Євратом щодо основних норми безпеки для захисту від небезпеки, яка виникає від іонізуючої радіації.

Глосарій

Директива запроваджує єдині основні норми безпеки для захисту здоров'я осіб, які піддаються впливу професійного опромінення, опромінення у медичних цілях, а також опромінення населення, і направлена проти небезпек, пов'язаних з іонізуючим випромінюванням. Директива стосується будь-якої ситуації планового, існуючого або надзвичайного опромінення, що пов'язане з ризиком впливу іонізуючої радіації. Зокрема, Директива стосується виробництва, виготовлення, переробки, обробки, утилізації, використання, накопичування, зберігання, перевезення, імпорту, та експорту із Співтовариства радіоактивних матеріалів; виробництва та експлуатації електроустаткування, яке випромінює іонізуючу радіацію; людської діяльності, що передбачає наявність природних джерел радіації, які призводять до значного підвищення опромінення працівників або населення; впливу внутрішнього опромінення на працівників або населення, зовнішнього випромінювання від будівельних матеріалів, а також випадків довгострокового опромінювання, спричинене наслідками надзвичайних ситуацій або людської діяльності; готовності та планування заходів по реагуванню і керуванню ситуаціями надзвичайного опромінення з метою захисту здоров'я населення або працівників.

Директива 2009/72/ЄС щодо загальних правил для внутрішнього ринку електроенергії та така, що скасовує Директиву 2003/54/ЄС

Директива запроваджує єдині правила для генерації, передачі, розподілу та постачання електроенергії. Вона також встановлює зобов'язання щодо універсального обслуговування і прав споживачів, а також уточнює вимоги щодо конкуренції. Відкритий внутрішній ринок дозволяє усім громадянам вільно обирати своїх постачальників, а усім постачальникам вільно здійснювати постачання своїм клієнтам (свобода переміщення товарів, свобода заснування та свобода надання послуг). У той же час Директива містить більш посилені вимоги щодо відокремлення операторів системи передачі (TSO) в рамках вертикально-інтегрованих підприємств; додано положення щодо захисту прав споживачів; посилено та деталізовано функції та повноваження органів регулювання.

Регламент 714/2009/ЄС про умови доступу до мережі транскордонного обміну електричною енергією та скасовує Регламент 1228/2003

Регламент спрямований на встановлення правил для транскордонних обмінів електроенергією з метою підвищення конкуренції та гармонізації на внутрішньому ринку електроенергії. У порівнянні з попереднім Регламентом 1228/2003, Регламент містить додаткові положення щодо сертифікації оператора системи передачі (TSO), запровадження мережевих кодексів, оприлюднення інформації системним оператором. Він також визначає, що Європейська мережа операторів систем передачі електроенергії (ENTSO) відповідає за управління системою передачі електроенергії для забезпечення можливості торгівлі і постачання електроенергії через кордони в межах ЄС.

Директива 2005/89/ЄС щодо заходів із забезпечення безпеки постачання електроенергії та інвестицій в інфраструктуру

Директива встановлює заходи, які покликані забезпечити безпеку постачання електроенергії, що гарантуватиме належне функціонування внутрішнього ринку електроенергії ЄС, адекватний рівень взаємозв'язку (interconnection) між країнами-членами, достатній рівень потужності генерації та баланс між постачанням та споживанням. Країни-члени ЄС повинні визначити загальні, прозорі, недискримінаційні політики з безпеки постачання електроенергії, що відповідають вимогам конкурентного ринку електроенергії. Вони повинні визначити та опублікувати ролі та відповідальності відповідальних органів влади та різних учасників ринку. Вживаючи ці заходи, країни-члени повинні гарантувати безперервність постачання електроенергії, вивчати можливості для транскордонної співпраці в частині безпеки постачання, знизити довгострокові ефекти від зростаючого попиту, забезпечувати диверсифікацію в генерації електроенергії, просувати енергоефективність та використання нових технологій, забезпечити постійне оновлення мереж.

Глосарій

Директива № 96/29/Євратом щодо основ стандартів безпеки для захисту здоров'я робітників та громадян в цілому від загрози, що виникає від іонізуючого випромінювання

Завданням Директиви є встановити єдині базові стандарти безпеки, щоб захистити здоров'я працівників та громадян в цілому від загрози іонізуючого випромінювання. Директива має застосовуватись у всіх випадках, які передбачають ризик від такого випромінювання, що виходить від штучного джерела, або від природного джерела у випадках, коли природні радіонукліди оцінюються з точки зору їх радіоактивності, поділу тощо. Директива також застосовується у роботі, яка пов'язана з наявністю природних джерел випромінювання і призводить до суттєвого зростання опромінення робітників або окремих громадян.

Директива 2006/117/Євратом щодо нагляду і контролю за перевезенням радіоактивних відходів і відпрацьованого ядерного палива

Директива дозволяє перевозити використане паливо між країнами ЄС для переробки, вимагає попередній дозвіл для переміщення радіоактивних відходів та відпрацьованого ядерного палива між кордонами, якщо це паливо відправляється з, через територію або до однієї з країн ЄС. Директива також передбачає, що поставки радіоактивних речовин мають бути повернуті в країну їх походження.

Директива 2003/122/Євратом щодо стандартів безпеки для захисту від радіації

Директива запроваджує більш жорсткі правила у роботі з «закритими радіоактивними джерелами», а також гармонізує підхід до цього питання на загальноєвропейському рівні. «Закритими радіоактивними джерелами» є невеликі обсяги радіоактивних матеріалів, які є постійно запечатані в капсулі, або зв'язані з нерадіоактивними матеріалами тощо (можуть використовуватись у медицині, наукових дослідженнях). Директива визначає правила для тих, хто зберігає такі матеріали, а також вимагає від країн-членів перелік конкретних кроків для поводження з ними.

Група «Енергоефективність та соціальні питання»

Директива 2010/30/ЄС про вказування за допомогою маркування та стандартної інформації про товар обсягів споживання та інших ресурсів енергоспоживчими продуктами

Директива регламентує маркування електричних продуктів та надання споживачам інформації щодо споживання ними енергії. Вона застосовується до продуктів, які можуть мати прямий або опосередкований вплив на споживання енергії та інших ресурсів під час використання. При розміщенні на ринку продуктів, постачальники забезпечують, щоб вони мали етикетку, що містить інформацію про його споживання електричної енергії або інших видів енергії. Постачальники повинні також надавати технічну документацію, включаючи: загальний опис продукту, результати проектних розрахунків, протоколи випробувань, довідку, що дозволяє ідентифікувати аналогічні моделі. Технічна документація повинна бути доступна протягом п'яти років. Постачальники повинні надавати дистриб'юторам позначки та інформацію про продукти безкоштовно, а останні повинні розміщувати етикетки таким чином, що їх було чітко видно.

Директива 2010/31/ЄС щодо енергетичної ефективності будівель

Директива спрямована на підвищення енергетичної ефективності будівель в ЄС з урахуванням різних кліматичних і місцевих умов. Вона встановлює мінімальні вимоги, загальну методологію й охоплює енергію, що використовується для опалення, гарячого водопостачання, охолодження, вентиляції та освітлення. Національні органи влади повинні встановити обґрунтовані мінімальні вимоги до енергетичної ефективності, які повинні переглядатися щонайдовше кожні 5 років. Вони також ведуть систему сертифікації ефективності використання енергії. Сертифікати надають інформацію для потенційних покупців або орендарів щодо споживання енергії приміщеннями, а також рекомендації щодо його раціонального зменшення.

Глосарій

Директива 2012/27/ЄС про енергоефективність, яка змінює Директиви 2009/125/ЄС та 2010/30/EU і скасовує Директиви 2004/8/ЄС та 2006/32/ЄС

Директива встановлює набір обов'язкових заходів, що мають допомогти ЄС досягти цільового рівня енергоефективності у 20% до 2020 року. Серед таких заходів:

- щорічна економія енергії у 1,5% за рахунок реалізації операторами розподільчих мереж, постачальниками заходів з підвищення енергоефективності;
- підвищення ефективності систем опалення, установка вікон з подвійним склінням або ізоляція дахів;
- придбання бюджетними органами енергоефективних будівель, продуктів і послуг;
- щорічне здійснення бюджетними органами енергомодернізації щонайменше 3% площі будівель, якими вони володіють або які займають;
- розширення прав і можливостей споживачів у сфері енергоменеджменту, що включає в себе легкий і безоплатний доступ до даних про фактичне споживання за рахунок індивідуального обліку;
- національні стимули для малих і середніх підприємств пройти енергоаудит, обов'язковий для великих компаній;
- моніторинг рівня ефективності нових потужностей з виробництва енергії.

Група «Довкілля та відновлювальні джерела енергії»

Директива 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє середовище (кодифікація)

Директивою впроваджується важливий інструмент екологічної політики – оцінка впливу на довкілля. Основне завдання – забезпечити, щоб проекти, які можуть мати значні наслідки для довкілля (внаслідок, зокрема, їх природи, розміру чи місця розміщення), були об'єктом згоди на розробку (дозволу) та об'єктом оцінки їх наслідків для довкілля. Директива містить два переліки проектів, які є об'єктами оцінки впливу на довкілля (від атомних електростанцій, газопроводів тощо до великих свиноферм). Важливим елементом є жорсткі вимоги щодо гласності, у тому числі щодо участі громадськості у процесі оцінки впливу на довкілля.

Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище

Директивою впроваджується важливий інструмент екологічної політики – стратегічна екологічна оцінка. Для певних державних планів та програм під час їх підготовки повинна проводитись оцінка впливу їх реалізації на довкілля. Така оцінка включає розробку звіту про стратегічну екологічну оцінку (з детальною інформацією щодо можливого значного впливу на довкілля та доцільних альтернативних варіантів), а також проведення консультацій з зацікавленими державними органами та громадськістю. У випадку ймовірного транскордонного впливу, повинна проводитись транскордонна оцінка та консультації.

Директива 2003/4/ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації та про скасування Директиви №90/313/ЄЕС

Директива забезпечує імплементацію тих положень Організації економічного співробітництва та розробки, що стосуються доступу громадськості до екологічної інформації. Громадянам має бути гарантовано доступ до екологічної інформації, якою володіють органи державної влади, – як на вимогу, так і через активне її поширення. Інформація на запит повинна надаватись принаймні через місяць від дня звернення. В наданні інформації можна відмовити, якщо запит є нераціональним, надто загальним, стосується ще не завершеного документу, або стосується внутрішньої комунікації.

Глосарій

Директива 2003/35/ЄС про забезпечення участі громадськості у підготовці окремих планів та програм, що стосуються навколишнього середовища, та внесення змін та доповнень до Директив №№85/337/ЄЕС та 96/61/ЄС про участь громадськості та доступ до правосуддя

Директива забезпечує імплементацію тих положень Організації Конвенції, що стосуються участі громадськості та доступу до правосуддя. Директива передбачає вимоги щодо встановлення механізму інформування громадськості, проведення консультацій з громадськістю та врахування зауважень та пропозицій громадськості у процесі прийняття рішень. Держава повинна забезпечити надання громадськості ефективних можливостей на ранньому етапі брати участь у підготовці, внесенні змін чи перегляді планів або програм, які необхідно розробити відповідно до положень, наведених у Додатку I до Директиви.

Директива 2008/50/ЄС про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи

Мета Директиви – встановити стандарти якості атмосферного повітря та управління якістю атмосферного повітря. Для цього визначається верхня та нижня межі оцінки, цільових та граничних значень, а також мети щодо зменшення впливу твердих часток, визначаються та класифікуються зони та агломерації, встановлюється система інформування громадськості та система оцінки якості атмосферного повітря відносно забруднювачів. Для зон та агломерацій, де існує ризик перевищення допустимих меж забруднення встановлюються короткострокові плани дій.

Директива 1999/32/ЄС про зменшення вмісту сірки у деяких видах рідкого палива та внесення змін і доповнень до Директиви 93/12/ЄС зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) 1882/2003 та Директивою 2005/33/ЄС

Метою директиви є зменшення викидів діоксиду сірки, які утворюються при спалюванні окремих типів рідкого палива і, таким чином, зменшення шкідливого впливу на людину і навколишнє середовище. Директива встановлює максимальний вміст сірки у важкому мазуті, газойлі та судновому паливі. Вона також визначає методи, які повинні застосовуватися для відбору проб і аналізу вмісту сірки в паливі для того, щоб перевірити дотримання вимог.

Директива 2009/147/ЄС про захист диких птахів (ст. 4.2)

Загальною метою Директиви є збереження популяції усіх видів диких птахів, які природно проживають на європейській території держав-членів ЄС. Механізм захисту диких птахів передбачає охорону середовищ існування (оселищ); захист та використання птахів; попередження шкоди від інвазійних видів; дослідження та звітування. Відповідно до статті 4.2, необхідно створити спеціальні природоохоронні території (СПТ) на підставі орнітологічних критеріїв. Також потрібно вживати заходів для захисту мігруючих видів птахів, що постійно трапляються на території держави, особливо на водно-болотних угіддях.

Директива 2010/75/ЄС про промислові викиди (всеохоплююче запобігання і контроль забруднень)

Для контролю промислових викидів, ЄС розробив загальну систему, що базується на наданні інтегрованого дозволу. Директива вимагає використовувати систему інтегрованого дозволу для видів діяльності, зазначених у Додатку I до неї. Усі установки, що регулюються Директивою, повинні запобігати чи зменшувати забруднення шляхом використання найкращих доступних технологій, ефективного використання енергії, запобігання утворенню та управління відходами. Прозорість процедури видачі інтегрованого дозволу забезпечується участю у ній громадськості.

Директива 2009/28/ЄС про заохочення до використання енергії, виробленої з відновлювальних джерел та якою вносяться зміни до, а в подальшому скасовуються Директиви 2001/77/ЄС та 2003/30/ЄС

Глосарій

Директива передбачає встановлення обов'язкових національних цілей для частки енергії з ВДЕ в загальному енергобалансі, які формуються на основі статистичних даних та потенціалу кожної країни. Такі цілі мають до 2020 року забезпечити досягнення 20% частки з ВДЕ в загальному енергоспоживанні країн-членів ЄС та країн, які є сторонами Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, та 10% частки цього типу енергії в транспортному секторі. Директивою, зокрема, встановлюються правила щодо спільних проектів між державами-членами ЄС та третіми країнами у галузі "зеленої" енергетики та правила доступу до мереж електропостачання для виробництва енергії з ВДЕ.

Група «Нафта»

Директива 2009/119/ЄС стосовно накладення на держав-членів ЄС зобов'язання щодо підтримки мінімальних запасів сирої нафти та/чи нафтопродуктів

Директива встановлює правила, спрямовані на забезпечення високого рівня безпеки поставок нафти в Співтоваристві через надійні і прозорі механізми, засновані на солідарності між державами-членами ЄС. Передбачається прийняття законів, підзаконних актів та адміністративних положень для забезпечення збереження на постійних засадах загального рівня резервів сирої нафти та/або нафтопродуктів, що був би еквівалентним або 90 дням середньодобового значення імпорту, або 61 дням середнього внутрішнього добового споживання.

Директива 98/70/ЄС про якість бензину та дизельного палива

ЄС ввів правила, що забороняють бензин зі свинцем і обмежують кількість сірки в дизельному паливі з метою поліпшення якості повітря і скорочення викидів парникових газів. Ця Директива встановлює технічні вимоги, які повинні застосовуватися на бензин, дизельне паливо і біопаливо що використовується в автомобільному транспорті, а також газових масел, які використовуються для недорожньої мобільної техніки. Окрім заборони продажу етилованого бензину, держави-члени ЄС повинні провести оцінку національного споживання палива, прийняти законодавство та визначити уповноважений орган (органи) для встановлення системи моніторингу за якістю палива.

Директива 94/63/ЄС про контроль викидів летючих органічних сполук (ЛОС), що виникають зі сховищ нафти та при її транспортуванні з терміналів до сервісних станцій зі змінами та доповненнями, внесеними Регламентом 1882/2003¹⁹²

Директива передбачає взяття на облік усіх нафтобаз, призначених для зберігання, наливання та зливання нафтопродуктів, встановлення на них технічних засобів для зменшення викидів ЛОС із резервуарів із нафтопродуктами, приведення у відповідність до установлених вимог усіх стаціонарних резервуарів, залізничних, морських, автомобільних цистерн, а також пристроїв для наливання та зливання нафтопродуктів.

Директива 94/22/ЄС про умови надання і використання дозволу на розвідування, розробку і виробництво вуглеводнів

Набір загальних правил вводиться з метою забезпечення недискримінаційного доступу до розвідки, дослідження і видобутку вуглеводневої сировини. Ці об'єктивні та прозорі правила допомагають зміцнити інтеграцію внутрішнього ринку, сприяти більшій конкуренції в ньому і підвищити безпеку поставок. Директива передбачає запровадження правил, які забезпечуватимуть:

- рівні умови для отримання дозволів на пошук, розвідування та видобуток вуглеводнів всім організаціям, які мають у своєму розпорядженні необхідні ресурси;
- надання зазначених дозволів на підставі об'єктивних, опублікованих критеріїв;

¹⁹² Офіційний переклад містить значну кількість помилок, що виникли внаслідок неточного перекладу. У цьому глосарії назва Директиви подається відповідно до офіційного перекладу.

Глосарій

- завчасне доведення до відома всіх організацій, які беруть участь у встановлених процедурах, усієї необхідної інформації.

Група «Бізнес клімат»

Директива 2014/25/ЄС щодо закупівель юридичними особами, які працюють у секторі енергетики та така, що скасовує Директиву 2004/17/ЄС від 18 квітня 2016 року

Спрямована на забезпечення відкритості ринку, а також справедливого здійснення закупівель, зокрема у секторі енергетики: добування (виробництва), транспортування та розподілу газу, тепла, електроенергії.

Директива 2009/72/ЄС щодо загальних правил для внутрішнього ринку електроенергії та така, що скасовує Директиву 2003/54/ЄС

Передбачає імплементацію законодавства про ринок електроенергії, згідно якого електроенергія є "енергетичним товаром", який купується/продається/виробляється/транспортується/зберігається. Вказані операції можуть виконувати на рівних конкурентних умовах всі ліцензовані підприємства. Також держава забезпечує недискримінаційний доступ до наявної інфраструктури, створює виробникам електроенергії сприятливі умови для інвестування у нові види енергії (вітер, сонце та ін.)

Директива 2009/73/ЄС про спільні правила внутрішнього ринку природного газу, що замінює Директиву 2003/55/ЄС

Передбачає імплементацію законодавства про ринок газу, згідно якого газ є "енергетичним товаром", який купується/продається/виробляється/транспортується/зберігається. Вказані операції можуть виконувати на рівних конкурентних умовах всі ліцензовані підприємства. Також держава забезпечує недискримінаційний доступ підприємствам до розподільчих мереж, газових сховищ та магістральних мереж газопроводів.

Директива 2008/92/ЄС стосовно процедури Співтовариства для вдосконалення цін на газ та електроенергію для кінцевих промислових споживачів

Згідно неї мають бути впроваджені відкриті загальнодоступні механізми інформування про ціни на енергоресурси для споживачів. Також має бути спеціально розроблена методика та впроваджений механізм збору відповідної інформації про ціни на газ та електроенергію.